

Sygn. akt XXV C 92/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lutego 2022 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Ewa Jończyk
Protokolant:	sekretarz sądowy Weronika Osińska

po rozpoznaniu w dniu 18 stycznia 2022 r. w Warszawie,

na rozprawie

sprawy z powództwa R. K.

przeciwko(...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

I. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz R. K. kwoty: 90 750 zł (dziewięćdziesiąt tysięcy siedemset pięćdziesiąt złotych) oraz 236 855, 59 CHF (dwieście trzydzieści sześć tysięcy osiemset pięćdziesiąt pięć franków szwajcarskich 59/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 14 stycznia 2020 r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz R. K. kwotę 11 817 zł (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 10 800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia w sprawie niniejszej do dnia zapłaty;

IV. nakazuje pobranie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 3 026, 30 zł (trzy tysiące dwadzieścia sześć złotych 30/100) tytułem nieuiszczonych wydatków na opinię biegłego.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 20 listopada 2019 r. (data nadania - k. 118 akt) skierowanym przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. R. K. domagał się:

I. zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kwot:

a. 90 750,82 zł z tytułu nienależnie uiszczonych rat kapitałowo-odsetkowych,

b. 236 855,59 CHF z tytułu nienależnie uiszczonych rat kapitałowo-odsetkowych,

tj. łącznie 90 750,82 zł oraz 236 855,59 CHF wraz z należnymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty,

ewentualnie, w wypadku nieuwzględnienia ww. roszczenia, powód wnosił o:

II. zasądzenia zwrotu części nienależnie nadpłaconych rat kapitałowo-odsetkowych w wysokości 277 160,80 zł [924 554,48 zł – (264 479,81 CH x 2,4478)] = 277 160,80 zł, a to wobec ustalenia nieważności lub bezskuteczności niektórych postanowień umowy kredytu, przy przyjęciu, że uzgodniony między stronami kurs spłaty rat kapitałowo-odsetkowych to kurs CHF umówiony przez strony w dacie zawarcia umowy kredytu w wysokości 2,4478 PLN/CHF, w tym postanowień: § 1 ust. 2 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 1 ust. 3 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 2 ust. 1 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 2 ust. 2 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 3 ust. 4 pkt 2 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 3 ust. 9 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 3 ust. 10 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 5 ust. 2 pkt 7 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 6 ust. 2 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 7 ust. 1 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 7 ust. 3 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 7 ust. 6 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 7 ust. 7 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 11 ust. 1 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 11 ust. 2 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 11 ust. 3 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 11 ust. 4 pkt 1 i 2 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 13 ust. 7 pkt 1-3 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 16 ust. 3 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 16 ust. 4 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 16 ust. 5 pkt 2-3 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 16 ust. 6 pkt 1, 3 i 4 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 18 ust. 6 pkt 1-3 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 24 ust. 4 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 1 ust. 1 Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 1 ust. 8 Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 1 ust. 12 Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 2 ust. 1 Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 2 ust. 1 pkt 2⁽¹⁾ Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 2 ust. 1 pkt 3 Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 2 ust. 2 Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 4 ust. 8 Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 5 ust. 1 Części Szczególnej Umowy Kredytu,

ewentualnie, w wypadku nieuwzględnienia ww. roszczeń, powód wnosił o:

III. zasądzenie zwrotu części nienależnie nadpłaconych rat kapitałowo-odsetkowych w wysokości 277 160,80 zł [924 554,48 zł – (264 479,81 CH x 2,4478)] = 277 160,80 zł, a to wobec ustalenia bezskuteczności lub nieważności niektórych ww. postanowień umowy kredytu (wskazanych w pkt II) oraz o ustalenie, iż umowa kredytu jest umową kredytu złotowego oprocentowaną zgodnie z § 2 i § 3 Części Ogólnej Umowy, przy zastosowaniu stopy bazowej LIBOR 6M dla CHF.

Powód wniósł również o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kwoty 17,00 zł tytułem zwrotu opłaty skarbowej uiszczonej od złożonego pełnomocnictwa, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pозew – k. 3-62v akt, replika na odpowiedź na pozew z dnia 06.03.2020 r. – k. 229-235 akt, pismo procesowe z dnia 09.02.2022 r. – k. 506-520, 550-564 akt).

Uzasadniając stanowisko powód podniósł, że w dniu 12 kwietnia 2006 r. zawarł z (...) S.A. z siedzibą w G. (poprzednikiem prawnym pozwanego banku) umowę nr (...) o Kredyt (...), na mocy której Bank udzielił mu kredytu denominowanego. Powód podał, że odmówiono mu udzielenia kredytu złotowego i zaoferowano zawarcie umowy kredytu opartego na CHF jako produktu najbardziej korzystnego. Powód wskazywał, że nie miał żadnej możliwości ingerencji w treść przedmiotowej umowy, za wyjątkiem danych indywidualnych, a projekt umowy i inne dokumenty otrzymał dopiero bezpośrednio przed jej podpisaniem. Powód podkreślił, że wbrew temu, co twierdził przedstawiciel Banku, powód posiadał zdolność kredytową do zawarcia umowy o kredyt złotowy. Powód podał, że nie został poinformowany o tym, że zmiana kursu waluty CHF będzie miała wpływ na bieżącą wysokość jego zadłużenia, nie został nadto poinformowany o zasadach wyznaczania kursów waluty indeksacyjnej przez Bank ani o dotychczasowej zmienności kursu CHF. Nie został też rzetelnie poinformowany przez Bank o ryzykach, jakie wiążą się z zaciągnięciem kredytu waloryzowanego do waluty obcej. W ocenie powoda, w chwili podpisywania przedmiotowej umowy kredytu, wysokość jego zobowiązania wobec pozwanego pozostawała nieznaną, a kwota kredytu oraz wysokość rat spłaty kredytu, jak również zadłużenia z tytułu niespłaconego kredytu uzależniona była od kursu CHF obowiązującego u pozwanego, który to kurs był swobodnie ustalany w tworzonej przez Kredytodawcę Tabeli kursowej. Jednocześnie powód podniósł, że podczas zawierania spornej umowy kredytu pozwany wprowadził

go w błąd co do całkowitych kosztów kredytu oraz rzeczywistego oprocentowania kredytu, nie umieszczając ich w umowie. Zdaniem powoda sporna umowa kredytu ani w zakresie udostępnienia kwoty kredytu przez Bank, jak też dysponowania przez kredytobiorcę, ale też spłaty przez kredytobiorcę nie mogła być wykonywana w walucie CHF. Podnosił, że roszczenie o zapłatę dochodzone w niniejszej sprawie stanowi przede wszystkim konsekwencję nieistnienia lub nieważności umowy w całości albo w części, ewentualnie bezskuteczności zapisów umownych dotyczących klauzul waloryzacyjnych i opiera się na założeniu, iż w związku z nieistnieniem, nieważnością umowy albo bezskutecznością postanowień umownych doszło do świadczenia przez powoda w sposób nienależny na rzecz pozwanego. Wyjaśniono, że żądania ewentualne powód opiera na uznaniu wskazanych w pozwie postanowień umowy za abuzywne (niedozwolone), sprzeczne z art. 385⁽¹⁾ k.c. W przekonaniu powoda, w przypadku uznania przez Sąd abuzywności ww. postanowień, kluczowy jest brak możliwości dalszego wykonywania umowy po wyłączeniu kontestowanych przez powoda postanowień z treści umowy, co w konsekwencji również powoduje nieważność całej umowy. Postanowienia abuzywne jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i sformułowane w sposób niejednoznaczny wypełniają również hipotezę normy art. 58 § 2 k.c., a także art. 58 § 3 k.c. i stanowią podstawę stwierdzenia nieważności całej umowy kredytu. Jednocześnie powód podniósł, iż postanowienia abuzywne naruszają art. 69 ust. 2 pkt 4a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, a także doprowadziły do naruszenia art. 353 k.c., a nadto dokonywanie płatności między stronami obok umowy kredytu naruszyło art. 358 § 1 k.c. i jako świadczenie nienależne podlega zwrotowi. Powód kwestionował postanowienia umowy także w zakresie dowolności zmian Tabeli oraz Ogólnych Warunków. Wskazał, iż żądanie główne pozwu o zapłatę dotyczy kwot nieprzedawnionych do tej pory, uiszczonych przez niego na rzecz Banku tytułem rat kapitałowo-odsetkowych, natomiast żądania ewentualne o zapłatę wynikają z przyjęcia, że zawarta pomiędzy stronami umowa stanowi umowę kredytu złotowego w wysokości rzeczywiście wypłaconej powodowi, oprocentowaną zgodnie z § 2 i § 3 COU, przy zastosowaniu stopy bazowej LIBOR 6M dla CHF, a dochodzona kwota stanowi różnicę pomiędzy sumą kwot uiszczonych przez powoda na rzecz pozwanego z tytułu umowy a iloczynem kwot wpłaconych przez powoda w CHF według księgowania pozwanego i kursu CHF zastosowanego do wypłaty kredytu (tj. kursu w wysokości 2,4478 PLN/CHF), tj. kwotę wszystkich nienależnie nadpłaconych rat kapitałowo-odsetkowych. W przekonaniu powoda w niniejszej sprawie sposób indeksacji przesądził o tym, że zasadniczo udzielony kredyt nie był ani produktem walutowym ani kredytem złotowym, a indeksacja ma takie same skutki jak zawarcie standardowej umowy kredytu w PLN oraz jednocześnie zawarcie do tego umowy na swapa walutowo-procentowego. Powód podniósł, iż sporna umowa kredytu nie określała w sposób wystarczający kwestii związanych z oprocentowaniem kredytu, co stanowi naruszenie art. 69 ust. 2 pkt 5 ustawy Prawo bankowe, a tym samym - cała umowa jest nieważna jako niezawierająca elementu przedmiotowo-istotnego. W ocenie powoda umowna klauzula waloryzacyjna stosowana do kwoty udzielonego kredytu narażała go, jako kredytobiorcę, na nieograniczone ryzyko wzrostu wartości jego zobowiązania względem Banku, zaś pozwany nie wywiązał się ze swego obowiązku wyczerpującego poinformowania o tym ryzyku oraz o czynnikach mogących mieć wpływ na zakres obowiązków powoda i pozwalających ocenić mu m. in. realną wysokość kredytu i jego koszt, dlatego też postanowienia umowne dopuszczające waloryzację są sprzeczne z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe oraz art. 358⁽¹⁾ § 2 i 5 k.c. i w związku z tym nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c., a ponieważ postanowienia waloryzujące były postanowieniami, bez których umowa nie zostałaby w ogóle zawarta w takim kształcie, należy w świetle art. 58 § 3 k.c. stwierdzić, że nieważnością dotknięta jest cała umowa. W przekonaniu powoda w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia zasady określoności świadczenia, bowiem Bank nie wyznaczył jednego kursu CHF do indeksowania kwoty kredytu, który miałby zastosowanie zarówno do zobowiązania pozwanego (wypłata kredytu), jak i powoda (spłata rat kredytu), lecz zastosował dwa różne kursy, z których każdy odbiegał od kursu rynkowego na niekorzyść powoda. W konsekwencji doszło do dowolnego kształtowania wysokości zobowiązania powoda przez pozwanego. W ocenie powoda sposób zawarcia przedmiotowej umowy powoduje, że jest ona sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, tj. zasadą uczciwości, lojalności oraz zasadą równości stron oraz stanowi rażące naruszenie interesów konsumenta, dlatego umowę tę należy uznać za nieważną na podstawie art. 58 § 2 k.c. Powód wskazał, że na kanwie niniejszej sprawy doszło też do naruszenia zasady walutowości obowiązującej w dacie zawarcia spornej umowy kredytu, gdyż umowa kredytu przygotowana przez Bank nie dawała możliwości prawnej wykorzystania kredytu w walucie określonej w umowie (CHF), a Kredytodawca oddał do dyspozycji kredytobiorcy kwotę w PLN. W ocenie powoda taka konstrukcja jest sprzeczna z obowiązującą normą art. 69 Prawa bankowego, a wobec naruszenia zasady walutowości – nieważna.

Sporna umowa kredytu pozostaje, w ocenie powoda, także nieważna w kontekście ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (art. 12 ust. 1 pkt 4), bowiem działania Banku w świetle przepisów ww. ustawy mogą być uznane za działania lub zaniechania wprowadzające w błąd, gdyż konsument podjął decyzję o zawarciu umowy kredytu „frankowego” opierając się na zaufaniu do Kredytodawcy, który przedstawił mu ten wariant jako tańszy i korzystniejszy dla konsumenta, a jednocześnie nie poinformował go w sposób wystarczający o ryzykach ekonomicznych związanych z tego rodzaju kredytem. Zdaniem powoda za nieważne uznać należy również umowy dodatkowe, od zawarcia których bank warunkował udzielenie kredytu na mocy spornej umowy, w tym umowę konta osobistego powoda, umowę cesji na rzecz banku praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych oraz umowę ubezpieczenia brakującego wkładu własnego. Strona powodowa podkreślała, że w dacie zawarcia umowy kredytu przysługiwał jej status konsumenta, albowiem został on przeznaczony na cele konsumenckie (uzasadnienie pozwu – k. 8-62v akt, uzasadnienie repliki na odpowiedź na pozew z dnia 06 marca 2020 r. – k. 229-235 akt).

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew z dnia 29 stycznia 2020 r. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na jego rzecz od powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wedle norm przepisanych wraz z opłatą od pełnomocnictw. (odpowiedź na pozew – k. 125-142 akt).

Strona pozwana kwestionowała dochodzone przez pozwanego żądania co do zasady, a z ostrożności procesowej - także co do wysokości, podnosząc zarzut ich nieudowodnienia. Strona pozwana zaprzeczyła w szczególności temu, jakoby pozwany był obowiązany do zapłaty kwoty dochodzonej pozwem na którejkolwiek z podstaw prawnych wskazanych w pozwie oraz temu, jakoby sporna umowa kredytu była sprzeczna z jakimikolwiek przepisami prawa polskiego lub wspólnotowego czy też z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami. Strona pozwana zakwestionowała również, jakoby zachodziły przesłanki do uznania przedmiotowej umowy kredytu za nieważną bądź bezskuteczną względem powoda. W ocenie strony pozwanej sporna umowa kredytu nie zawiera klauzul niedozwolonych. Strona pozwana zaprzeczyła, aby powodowi przysługiwał status konsumenta oraz aby warunki umowy kredytu nie były ustalane indywidualnie z powodem. Strona pozwana zakwestionowała także twierdzenia powoda, iż kursy walut w Tabeli kursowej były ustalane swobodnie i jednostronnie przez bank w oderwaniu od realiów rynkowych. Ponadto strona pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia powoda oraz zarzut nadużycia prawa przez stronę powodową. Strona pozwana podniosła, iż kredyt udzielony na podstawie spornej umowy kredytu to kredyt denominowany do waluty obcej, gdyż kwota kredytu została wyrażona w walucie obcej CHF, zaś kwota kredytu została wypłacona w PLN, natomiast kredyt spłacany mógł być – w zależności od wybranego przez powoda wariantu – w CHF lub w PLN. W odniesieniu do zarzutu strony powodowej dotyczącego określenia stawki oprocentowania kredytu, strona pozwana wskazała, że kwestię tę uściślają Ogólne warunki udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego (...), gdzie wskazano, że stawka LIBOR odnosi się odpowiednio do kredytów denominowanych do USD i CHF. Jeżeli chodzi o zarzut strony powodowej dotyczący braku określenia sposobu ustalania kursów walut i tym samym niespełnienia wymogów z art. 69 ust. 2 pkt 4 Prawa bankowego, strona pozwana wskazała, iż ww. przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia spornej umowy i w związku z tym nie ma ona zastosowania w dacie zawarcia tej umowy, ponadto strony w 2012 r. zawarły aneks, na mocy którego powód konsekwentnie dokonywał spłaty w walucie CHF. W tej sytuacji - tabela kursowa nie miała zastosowania ze względu na spłatę w CHF, a tym samym postanowienia dotyczące sposobu ustalania kursów nie miały w ogóle zastosowania. W kwestii zarzutu naruszenia zasady walutowości strona pozwana zajęła stanowisko, iż skoro możliwe było w dacie zawarcia umowy kredytu wyrażenie zobowiązania w walucie obcej z jednoczesnym zastrzeżeniem spełnienia świadczenia w tej walucie to należy uznać za tym bardziej dopuszczalne wyrażenia zobowiązania w walucie obcej z jednoczesnym zastrzeżeniem, że spełnienie świadczenia nastąpi w walucie polskiej. Odnosząc się do zarzutu zastosowania przez Bank podwójnej waloryzacji kwoty kredytu, strona pozwana wskazała, iż sama instytucja tzw. spreadu walutowego, czyli różnicy pomiędzy kursem sprzedaży a kursem kupna jednostki pieniężnej nie jest sprzeczna z obowiązującymi przepisami prawa, a ponadto instytucje finansowe nabywając środki dewizowe ponoszą koszt ich zakupu, który rekompensowany jest następnie poprzez stosowanie różnicy kursu kupna i sprzedaży. Strona pozwana zaprzeczyła temu, że powodowi nie przedstawiono mechanizmu ustalania kursów CHF przy uruchomieniu oraz spłacie oraz że umowa nie została omówiona z powodem, przeciwnie – wskazano, iż w toku wstępnych negocjacji kredytowych wyjaśniono powodowi

istotę i mechanizm kredytu denominowanego w walucie obcej oraz różnicę pomiędzy kredytem złotowym a denominowanym w walucie obcej. Podnosiła, że powód został również poinformowany o ryzykach, jakie wiążą się z tego rodzaju kredytami. Podniesiono, że w realiach niniejszej sprawy nie można zasadnie mówić o nieważności umowy z uwagi na jej sprzeczność z zasadami współzycia społecznego, zaś strona powodowa nie wykazała, że sporna umowa kredytu narusza w jakikolwiek sposób zasadę lojalności i słuszności kontraktowej, zasadę uczciwego obrotu czy też zasadę braku rażącej dysproporcji stron stosunku prawnego. Zaznaczono, iż sprzeczność taka musiałaby istnieć w chwili zawierania umowy, tymczasem na początku obowiązywania tej umowy była ona niewątpliwie korzystna dla powoda, zaś w chwili zawierania spornej umowy nikt nie był w stanie przewidzieć, jak będzie się kształtował kurs waluty CHF w przyszłości, nadto kredytobiorcy nie zostało zagwarantowane, że wzrost kursu CHF nie przekroczy określonej wartości ani nie zapewniano go, że jego raty nigdy nie wzrosną powyżej określonego pułapu. Jeśli chodzi o zarzut stosowania przez Bank nieuczciwych praktyk rynkowych, to wskazano, iż jako że sporna umowa kredytu została zawarta przed dniem wejścia w życie ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, jej przepisy nie mogą stanowić skutecznej podstawy roszczeń powoda wobec pozwanego z tej umowy kredytu. W ocenie strony pozwanej w niniejszej sprawie nie zostały spełnione przesłanki uzasadniające uznanie postanowień umowy kredytu za klauzule abuzywne, co wyłącza możliwość stwierdzenia ich bezskuteczności, bowiem postanowienia te zostały indywidualnie uzgodnione z powodem, nie doszło też do rażącego naruszenia interesów powoda jako kredytobiorcy. Zaprzeczając twierdzeniu, że postanowienia spornej umowy kredytu miały abuzywny charakter, z daleko posuniętej ostrożności procesowej, strona pozwana podniosła, że zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c. skutkiem uznania postanowienia umownego za niedozwolone jest to, że nie wiąże ono konsumenta, a strony są związane umową w pozostałym zakresie. W jego ocenie niedopuszczalne pozostaje zastosowanie konstrukcji kredytu w PLN z oprocentowaniem opartym na stawce LIBOR. Strona pozwana podniosła nadto, iż strona powodowa nie wykazała okoliczności pozwalających na uznanie postanowień dotyczących niskiego wkładu własnego za niedozwolone postanowienia umowne (uzasadnienie odpowiedzi na pozew – k. 128-142 akt).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

(...) S.A. z siedzibą w W. jest następcą prawnym (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. (odpis z KRS – k. 146-149akt). W ostatnim z wymienionych Banków na mocy zarządzenia nr (...) r. Prezesa Zarządu (...) S.A. z dnia 17 lutego 2006 r. wprowadzono Instrukcję udzielania przez ten Bank kredytu (...), w której wskazano procedurę rozmowy z klientem z prezentacją oferty kredytów hipotecznych, w tym oferowania klientowi zaciągnięcia kredytu denominowanego w walucie obcej, w przypadku wnioskowania o kredyt denominowany. W treści tej instrukcji podano, że kwota udzielonego kredytu denominowanego w walucie obcej określana jest w umowie jako kwota w CHF. Zobowiązanie Kredytobiorcy do spłaty wyrażone miało być w walucie obcej, w jakiej kredyt był denominowany, a ostateczna wysokość tego zobowiązania, określona po wypłacie całej kwoty kredytu oraz po przeliczeniach na walutę po kursie kupna danej waluty, zgodnie z Tabelą kursów obowiązująca w Banku w dniach i w momentach poszczególnych uruchomień środków (instrukcja jako załącznik do zarządzenia nr (...) z dnia 17.02.2006 r. – k. 161-164v akt). Proces udzielania kredytów hipotecznych został określony w § 38 (tamże).

R. K. ((...) (...) w latach 2000–2009, (...) w latach 2007–2009, w 2008 r. pełnił również obowiązki (...),(...) w 2008) w 2006 r. poszukiwał kredytu na sfinansowanie zakupu lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych swojej matki. Szukając najkorzystniejszej oferty zwrócił się do doradcy kredytowego (...) S.A., który przedstawił mu ofertę dotyczącą kredytu waloryzowanego kursem CHF (zeznania powoda R. K. – protokół z rozprawy z dnia 23.02.2021 r. – k. 343 akt, adnotacje w protokole pisemnym - k. 340-342 akt).

W dniu 15 marca 2006 r. R. K. złożył wniosek o kredyt budowlano-hipoteczny w (...) S.A., w treści którego wnioskowaną kwotę kredytu określił na 660 000,00 PLN, okres kredytowania na 360 miesięcy, a jako cel kredytu wskazał finansowanie przedpłat / refinansowanie udokumentowanych nakładów i kosztów poniesionych na poczet nabycia lokalu mieszkalnego. Jako walutę kredytu wskazał CHF, system spłat – równe raty kapitałowo-odsetkowe, dzień spłaty rat kapitałowo-odsetkowych został określony na 18 dzień każdego miesiąca (wniosek kredytowy – k. 208-209, 527-529 akt wraz z załącznikami – k. 210-211 akt).

R. K. znał mechanizm funkcjonowania kredytu indeksowanego, albowiem w 2005 r. zawarł z (...) umowę kredytu nr (...) (bezsporne).

W toku procedury zawierania Umowy kredytu wnioskodawca był przekonywany przez doradcę kredytowego, że kurs CHF/PLN ustalany przez Bank będzie zbliżony do kursu NBP, nie został jednak poinformowany, w jaki sposób tworzone są tabele kursowe Banku (...). R. K. podjął negocjacje z Bankiem w zakresie warunków kredytowych. Uzyskał preferencyjne oprocentowanie kredytu oraz prowizję. Komitet kredytowy Centrali Banku rekomendował udzielenie powodowi kredytu w PLN na indywidualnych warunkach. Kwota wypłacona powodowi była niższa niż kwota, o jaką wnioskował. Kredytobiorca nie wiedział, w jakiej wysokości będzie spłacał raty kredytowe. Zostały mu przedstawione symulacje kształtowania się kursu CHF przez kilka lat wstecz, które wskazywały na znikome wahania kursowe. Przedmiotowy kredyt został wykorzystany przez R. K. w całości na zakup lokalu mieszkalnego, w którym nie była prowadzona działalność gospodarcza (e-mail z dnia 22 marca 2006 r. – k. 213 akt; korespondencja pomiędzy A. K. (1) a A. R. z dnia 6 kwietnia 2006 r. – k. 214 akt, protokół 32/ (...)/06 z dnia 6 kwietnia 2006 r. – k. 215 akt; zeznania powoda R. K. – protokół z rozprawy z dnia 23.02.2021 r. – k. 343 akt; adnotacje w protokole pisemnym - k. 340-342 akt).

Kredytobiorcy była przedstawiana przez Bank oferta w zakresie warunków cenowych, prowizji i marży, rodzajów walut i ryzyku kursowym oraz zmiennej stopy procentowej, maksymalnym okresie kredytowania, sposobie wypłaty. W zakresie ryzyka kursowego wnioskujący o kredyt waloryzowany do waluty obcej był informowany, że kurs tej waluty będzie miał wpływ zarówno na ratę kredytu, jak i jego saldo. Kredytobiorca był też informowany, że kurs waluty może być wyższy lub niższy. Umowa kredytu była zawierana na podstawie wzorca przygotowanego przez Bank. Kredytobiorca miał możliwość negocjowania prowizji i marży (zeznania złożone na piśmie przez świadek A. S. – k. 492-495, 498-499 akt; zeznania złożone na piśmie przez świadek A. L. – k. 327-331 akt).

W dniu 12 kwietnia 2006 r. pomiędzy (...) S.A. z siedzibą w G. a R. K. została zawarta Umowa nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...) (kredyt budowlano-hipoteczny przeznaczony na zakup na rynku pierwotnym nieruchomości od dewelopera lub spółdzielni mieszkaniowej) (Umowa kredytu: Część Szczególna Umowy – k. 69-71, 532-535 akt; Część Ogólna Umowy – k. 72-80, 536-544 akt; Ogólne Warunki Udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego (...) z lutego 2006 r. – k. 165-168v akt).

W Części Szczególnej Umowy (**CSU**) w ust. 1 § 1 przedmiotowy kredyt określono jako kredyt denominowany udzielony w złotych w kwocie stanowiącej równowartość 269 354,77 CHF. Kwota kredytu miała zostać przeznaczona na finansowanie przedpłat na poczet nabycia od firmy deweloperskiej (...) Sp. z o.o. nieruchomości – lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem roboczym (...) wraz z miejscem parkingowym, zlokalizowanego w W. przy ul. (...), stanowiącego część nieruchomości, dla której urządzona jest przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie księga wieczysta nr KW (...) (ust. 2 § 1 CSU). Okres kredytowania zgodnie z ust. 4 § 1 CSU został określony od dnia 12 kwietnia 2006 r. do dnia 18 kwietnia 2036 r. Oprocentowanie kredytu, jako zmienne, określono na 3,47 %, p.a. (w przypadku uruchomienia środków w dniu podpisania niniejszej Umowy) (ust. 8 § 1 CSU). Marżę Banku w dniu udzielenia kredytu określono na 2,05 %, p.a. w stosunku rocznym (ust. 9 § 1 CSU).

W § 2 ust. 1 CSU postanowiono, że prowizja za udzielenie kredytu denominowanego miała zostać pobrana w złotych w kwocie stanowiącej równowartość 2 154,84 CHF.

W § 3 CSU wskazane zostały docelowe zabezpieczenia spłaty kredytu. W ust. 1-5 postanowiono, że zabezpieczenie takie stanowić będzie hipoteka kaucyjna do kwoty 1 020 500,00 złotych (na zabezpieczenie spłaty kapitału, odsetek i innych kosztów), ustanowiona na rzecz Banku na nieruchomości kredytowanej, oraz cesja na rzecz Banku praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych potwierdzona przez ubezpieczyciela, weksel własny in blanco z klauzulą bez protestu wraz z deklaracją wekslową oraz ubezpieczenie kredytu od ryzyk związanych z niskim wkładem własnym w (...) S.A. Przejściowym zabezpieczeniem spłaty kredytu miało być ubezpieczenie kredytu na okres przejściowy w (...) S.A., ubezpieczenie na życie kredytobiorcy oraz cesja wierzytelności z umowy z deweloperem (ust. 7-10 § 3 CSU).

Z kolei § 4 CSU umowy zawierał postanowienia dotyczące uruchomienia kredytu. W ust. 8 § 4 CSU wskazano, iż wypłata środków z kredytu denominowanego odbywa się na zasadach określonych w § 11 COU.

W § 5 CSU zawarte zostały zaś postanowienia odnoszące się do spłaty kredytu, w szczególności wskazujące, że spłata kredytu będzie następować zgodnie z harmonogramem spłat doręczanym kredytobiorcy, w równych ratach, w PLN, na rachunek techniczny Banku.

Integralną częścią umowy kredytu była Część Ogólna Umowy (**COU** – k. 72-80, 536-544 akt). W § 1 ust. 1-3 COU postanowiono, że kredyt mieszkaniowy (...) jest udzielany w złotych, z tym, że w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej kwota kredytu wypłacana w złotych miała zostać określona poprzez przeliczenie na złote kwoty wyrażonej w walucie, w której kredyt jest denominowany, według kursu kupna tej waluty, zgodnie z Tabelą kursów z dnia uruchomienia środków. W przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej ryzyko związane ze zmianą kursu waluty miał ponosić kredytobiorca, z uwzględnieniem § 11 ust. 2-4 oraz § 18 ust. 6.

W § 2 COU zawarto postanowienia dotyczące oprocentowania kredytu, które ustalane miało być według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę odpowiedniej stopy bazowej oraz marży Banku (ust. 1 § 2 COU).

Szczegółowe postanowienia w przedmiocie ustalania marży Banku i zmiany oprocentowania zawarto w § 3 COU.

W § 4 COU wskazano, że rzeczywista roczna stopa procentowa uwzględnia należności w wysokości z dnia zawarcia niniejszej Umowy, w tym opłaty, prowizje i koszty związane z udzieleniem kredytu, koszty ustanowienia hipoteki, zastawu rejestrowego, ubezpieczenia kredytu, ubezpieczenia składników majątkowych (związanych z udzieleniem kredytu), opłaty za udzielenie pełnomocnictwa do rachunku bankowego oraz inne, ponoszone przez kredytobiorcę koszty, związane z zabezpieczeniem ryzyka kredytowego.

Zgodnie z § 5 ust. 1 COU całkowity koszt kredytu miał obejmować wszystkie koszty wraz z odsetkami, innymi opłatami i prowizjami oraz kosztami ubezpieczenia kredytu (w okresie przejściowym oraz od ryzyk związanych z niskim wkładem własnym). W ust. 2 § 5 COU zawarto postanowienie wskazujące, iż całkowity koszt kredytu może ulec zmianie w przypadku zmiany stopy bazowej w okresie kredytowania, nieprawidłowej obsługi kredytu, dokonania zmian zapisów w Umowie, zmiany wysokości stawek ubezpieczenia majątkowego lub ubezpieczenia na życie kredytobiorcy, zmiany stawek prowizji pobieranych przez Bank za czynności bankowe, zmiany przepisów prawa i zmiany kursów walut.

Z kolei § 6 COU określał koszt prowizji i opłat, do których pobierania uprawniony był Bank z tytułu udzielonego kredytu, zgodnie z obowiązującą w Banku (...) opłat i prowizji, a w myśl ust. 3 tego § Prowizje i opłaty miały być płatne gotówką w kasie, przelewem lub w formie pobrania z kwoty kredytu.

Zgodnie z § 7 ust. 1 i 2 COU wysokość pobieranych od kredytobiorców prowizji i opłat miała być ustalana na podstawie Tabeli opłat i prowizji, z której wyciąg miał być doręczany kredytobiorcy w dniu podpisania Umowy oraz każdorazowo w przypadku zmiany stawek prowizji. W przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej prowizje miały być pobierane w złotych, w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej (vide ust. 6 § 7 COU), a do przeliczania kwot prowizji z waluty obcej na złote miał być stosowany kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu zapłaty prowizji (ust. 7 § 7 COU).

Zgodnie z § 8 COU, w przypadku kredytów udzielanych w kwotach nieprzekraczających 80 000,00 zł, łączna kwota wszystkich kosztów, opłat i prowizji oraz innych kosztów związanych z zawarciem niniejszej umowy, z wyłączeniem udokumentowanych lub wynikających z innych przepisów prawa kosztów związanych z ustanowieniem, zmianą lub wygaśnięciem zabezpieczeń i ubezpieczeń nie mogła przekroczyć 5 % kwoty udzielonego kredytu.

W § 9 COU znalazły się natomiast postanowienia dotyczące pozostałych kosztów związanych z zawartą umową, tj. związanych z ustanowieniem hipoteki, sporządzenia przez rzeczoznawcę wyceny lub opinii o wartości nieruchomości, opłaty skarbowej od weksla własnego, składki ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych i składki ubezpieczenia na życie kredytobiorcy.

Z postanowienia § 11 COU wynikało, że w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, wypłata środków następowała w złotych w kwocie stanowiącej równowartość wypłacanej kwoty wyrażonej w walucie obcej (ust. 2), a do przeliczeń kwot walut uruchamianego kredytu zastosowanie miał kurs kupna waluty obcej według Tabeli kursów z dnia wypłaty środków (ust. 3).

W § 13 COU zawarte zostały postanowienia odnoszące się do zasad spłaty kredytu. Na ich podstawie, spłata kredytu miała nastąpić w terminach i kwotach określanych w doręczanym kredytobiorcy i poręczycielom harmonogramie spłat. Harmonogram spłat miał przy tym ulegać aktualizacji każdorazowo w przypadku zmiany oprocentowania kredytu. Za datę spłaty miała być uważana data wpływu środków na rachunek obsługi kredytu określony w § 4 ust. 2 CSU. W przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, zgodnie z § 13 ust. 7 COU, harmonogram spłat kredytu wyrażony miał być w walucie, w której kredyt jest denominowany, spłata następować miała w złotych, w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej, zaś do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu stosowany miał być kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów z dnia spłaty.

Uregulowania odnoszące się do sposobu naliczania odsetek przez Bank i ich płatności przez kredytobiorcę znalazły się z kolei w § 14 COU.

W dalszej części COU zawarte zostały postanowienia dotyczące w szczególności uprawnień kredytobiorcy (§ 17), obowiązków kredytobiorcy (§ 18), uprawnień Banku (§ 19), a także sankcji za niedotrzymanie warunków umowy (§ 20 i 21 COU).

Zgodnie z § 22 COU rozwiązanie niniejszej Umowy miało nastąpić z chwilą spłaty całej kwoty zaciągniętego kredytu wraz z należnymi Bankowi odsetkami, prowizjami i opłatami lub na skutek wypowiedzenia w przypadkach, o których mowa w 21 ust.1.

W § 23 COU kredytobiorcy złożyli oświadczenie o poddaniu się egzekucji świadczeń pieniężnych wynikających z powyższej Umowy.

Zgodnie z 24 ust. 4 COU w sprawach nieuregulowanych w Części Szczególnej oraz Części Ogólnej niniejszej umowy miały mieć zastosowanie postanowienia „Ogólnych warunków udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego (...)” oraz przepisy Prawa bankowego, Kodeksu cywilnego i inne właściwe, powszechnie obowiązujące przepisy prawa.

W § 1 pkt 20 Ogólnych warunków udzielania przez (...) Spółka Akcyjna kredytu mieszkaniowego(...) z lutego 2006 r. wskazano, że pod pojęciem kredytu rozumie się oznaczoną co do wysokości i waluty kwotę środków pieniężnych, oddaną do dyspozycji kredytobiorcy na warunkach określonych w umowie o kredyt. Tabelę kursów, w pkt 31 § 1, określono jako aktualną „Tabelę kursów walutowych (...) S.A.” obowiązującą w Banku w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Tabela opłat i prowizji, zgodnie z pkt 30 § 1, rozumiana była jako aktualna obowiązująca „Tabela opłat i prowizji dla klientów indywidualnych w (...) S.A.”.

W czasie zawierania Umowy kredytu powodowi towarzyszył prawnik, który zasugerował mu negocjacje w zakresie sposobu uzupełnienia weksla do Umowy. Ani powód, ani jego prawnik nie zgłaszali zastrzeżeń do treści Umowy kredytu (bezsporne).

Tabele kursów walut były tworzone na podstawie kursów kupna i sprzedaży poszczególnych par walutowych na rynku międzybankowym odnotowywanych w systemie (...) przed godz. 8.00. Od wyliczonego kursu średniego odejmowano marżę Banku (...) co dawało kurs kupna w tabeli i do tego samego kursu średniego w tabeli dodawano marżę Banku (...) co dawało kurs sprzedaży w tabeli walut. W przypadku znacznych zmian kursów walut w ciągu dnia tworzone były kolejne tabele kursowe (zeznania świadka D. G. – k. 300 – 308 akt).

W dniu 10 maja 2006 r. strony zawarły Aneks nr 1 do Umowy kredytu, na mocy którego ustalono nowe brzmienie § 4 ust. 1 CSU umowy, zgodnie z którym wypłata pierwszej transzy kredytu miała nastąpić nie później niż w ciągu 60 dni od daty zawarcia umowy kredytu (Aneks nr 1 – k. 81 akt).

W dniu 9 czerwca 2006 r. strony zawarły Aneks nr 2 do Umowy kredytu, na mocy którego ustalono nowe brzmienie § 4 ust. 1 CSU umowy, zgodnie z którym wypłata pierwszej transzy kredytu miała nastąpić nie później niż w ciągu 105 dni od daty zawarcia umowy kredytu (Aneks nr 2 – k. 82 akt).

Kredyt został Kredytobiorcy wypłacony w czterech transzach: - w dniu 25 lipca 2006 r. w wysokości 12 365,92 CHF, co stanowiło równowartość 30 320,00 zł; - w dniu 5 października 2006 r. w wysokości 129 393,39 CHF, co stanowiło równowartość 314 840,00 zł; - w dniu 27 lipca 2007 r. w wysokości 104 054,11 CHF, co stanowiło równowartość 236 130,00 zł; - w dniu 7 września 2007 r. w wysokości 23 541,35 CHF, co stanowiło równowartość 53 577,76 zł, przy czym bank pobrał prowizję w wysokości 5 444,42 zł (zaświadczenie banku z dnia 25.10.2019 r. – k. 84 akt, dyspozycja uruchomienia pierwszej transzy kredytu – k. 216 akt). Po uruchomieniu kredytu kredytobiorcy został przesłany harmonogram spłaty, we frankach szwajcarskich i w złotych polskich (bezsporne).

W dniu 14 czerwca 2012 r. Kredytobiorca zawarł z (...) Bank (...) S.A. porozumienie do przedmiotowej umowy kredytowej, umożliwiające mu spłatę kredytu bezpośrednio w walucie kredytu CHF (porozumienie z dnia 14.06.2012 r. – k. 217-218 akt).

W okresie od dnia 18 sierpnia 2006 r. do dnia 18 maja 2012 r. R. K. dokonywał spłat z tytułu przedmiotowego kredytu w walucie polskiej i w tym okresie uiszczył na rzecz banku łączną kwotę 190 499,42 zł. Następnie po zawarciu z Bankiem porozumienia z dnia 14 czerwca 2012 r. powód spłacał przedmiotowy kredyt bezpośrednio w walucie CHF i w tym okresie uiszczył na rzecz banku łączną kwotę 236 855,59 CHF (zaświadczenia – k. 85–90, 91-95 akt).

Przedmiotowy kredyt został całkowicie spłacony przez powoda w dniu 7 lutego 2014 r. (oświadczenie banku o całkowitej spłacie kredytu z dnia 07.02.2014 r. – k. 221 akt).

Łączna kwota faktycznie pobranych w PLN rat kapitałowo odsetkowych w okresie od dnia 18 sierpnia 2006 r. do dnia 18 maja 2012 r. oraz faktycznie pobranych w CHF rat kapitałowych, rat odsetkowych i rat kapitałowo – odsetkowych w okresie od 18 czerwca 2012 r. do dnia 18 lutego 2014 r. (całkowita spłata kredytu) określonych w złotych polskich po uprzednim ich przeliczeniu przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla CHF zgodnie z tabelą kursów NBP, z pominięciem odsetek karnych, wynosiła 1 009 864, 91 PLN. Łączna kwota hipotetycznych rat kapitałowo – odsetkowych bazujących na stopie referencyjnej LIBOR 6M przy zastosowaniu kursu NBP wynosiłaby w okresie od 18 sierpnia 2006 r. do dnia 7 lutego 2014 r. – 998 927, 53 PLN. Różnica pomiędzy łączną kwotą spłaconą przez powoda a hipotetyczną łączną kwotą rat kapitałowo – odsetkowych wraz z całkowitą spłatą kredytu przy założeniu, że kredyt ten byłby kredytem złotowym, oprocentowanym stawką WOBOR 6M i marży pozwanego Banku określonej w umowie kredytowej wynosiłaby 131 220, 06 PLN. Natomiast łączna kwota hipotetycznie spłaconych rat kapitałowo – odsetkowych przy założeniu, że sporny kredyt jest kredytem złotowym oprocentowanym WIBOR 6 M wynosiłaby 878 644, 85 PLN (opinia biegłej z zakresu ekonomii i zarządzania K. J. (1) – k. 418 – 437 akt).

Powód jest świadomy skutków stwierdzenia nieważności umowy, w tym tego, że przez Bank są wysuwane roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z kapitału oraz podnoszone zarzuty zatrzymania i potrącenia (zeznania powoda R. K. – protokół z rozprawy z dnia 18.01.2022 r. – k. 483-483v akt).

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie powołanych wyżej dowodów, którym dał wiarę.

Jako wiarygodne Sąd ocenił dowody z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, których prawdziwość i autentyczność nie budziła wątpliwości i nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Sąd oparł się ponadto na dokumentach złożonych w kserokopiach, gdyż nie kwestionowała ich żadna ze stron niniejszego postępowania, a zatem zbędne było żądanie dołączenia ich w oryginale.

Jako niemiarodajne dla ustalenia stanu faktycznego, a stanowiące poparcie stanowiska strony, która je przedłożyła, Sąd ocenił: przykładową symulację rat kredytu uwzględniającą wzrost CHF (k. 117 akt), Ocenę wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego 2013 (k. 173-178v akt) oraz Opinię na temat wybranych aspektów funkcjonowania rynku kredytów hipotecznych indeksowanych lub denominowanych w walutach obcych oraz kształtowania się kursu walutowego PLN/CHF z lipca 2015 dra J. T. (k. 180-207v akt).

Przedłożone i przytoczone orzeczenia (k. 100-104, 106-110, 112-115v akt), Sąd potraktował jako wzmocnienie argumentacji prawnej.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły również osobowe środki dowodowe w zakresie, w jakim Sąd obdarzył je atrybutem wiary.

Oceniając złożone na piśmie zeznania świadków A. S. oraz A. L., Sąd miał na uwadze to, że świadkowie ci przytoczyli, jak według standardowej procedury przebiegało zawieranie umowy kredytu waloryzowanego i w tym zakresie Sąd dał wiarę tym zeznaniom, albowiem znajdowały one potwierdzenie w złożonej Instrukcji dotyczącej udzielania kredytu określanego przez Bank jako denominowany. Sąd pominął tę część zeznań świadków, w których podawały one, że nie pamiętają niektórych okoliczności, albowiem nie wносиły one nic do sprawy. Wobec wykazania okoliczności dotyczących złożenia przez powoda wniosku o kredyt, negocjowania przez powoda niektórych postanowień Umowy kredytu, jak również bezspornej okoliczności zawarcia w 2005 r, umowy na tożsamym wzorcu z Bankiem (...) Sąd odmówił otwarcia zamkniętej rozprawy na nowo i nie przeprowadził uzupełniającego dowodu z przesłuchania świadka A. S., uznając, że okoliczności podnoszone przez stronę pozwaną zostały wykazane za pomocą innych środków dowodowych.

Sąd pominął w ustaleniach stanu faktycznego pisemne zeznania świadka M. P. (k. 295-296, 299 akt), doradcy kredytowego pracownika firmy (...), albowiem z uwagi na upływ czasu, nie pamiętał on szczegółów zawarcia umowy z powodem oraz zakresu udzielonych im informacji. Jako wiarygodne Sąd ocenił zeznania świadka D. G. (k. 300-308v akt), który podawał okoliczności znane mu z pracy zawodowej. Świadek, jako długoletni pracownik, zatrudniony na stanowisku (...) od 2015 r. miał niewątpliwie wiedzę dotyczącą sposobu ustalania tabel kursowych, którą w sposób logiczny i spójny przedstawił w złożonych zeznaniach. Nic nie wniosły do sprawy zeznania złożone przez świadka A. K. (1) (k. 311 akt, k. 403 v.), albowiem świadek nie znała powoda i nie podpisywała z nim umowy kredytu. W tożsamy sposób Sąd ocenił zeznania świadka A. K. (2) (k. 346-351v akt), która nie znała powoda i nie pamiętała, z uwagi na upływ czasu, zakresu informacji przekazywanych klientom w zakresie ryzyk związanych z zawieraniem umów waloryzowanych do waluty CHF. Z tożsamych względów Sąd pominął w ustaleniach faktycznych zeznania świadka P. W. (k. 357-359 akt).

Pominięciu, na podstawie art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c., podlegał również wniosek o dopuszczenie dowodu z przesłuchania świadka S. K., a to wobec nieodebrania przez ww. świadka zobowiązania do złożenia zeznań oraz faktu, że kierowane w innych sprawach wezwania na wskazywany przez bank adres świadka nie odniosły rezultatu i w konsekwencji zmierzały jedynie do przedłużenia postępowania.

Jako wiarygodne Sąd ocenił zeznania powoda R. K. (protokół z rozprawy z dnia 23.02.2021 r. – k. 340-342 akt), poza tą częścią, która nie korespondowała z dowodami zebranymi w sprawie. W ocenie Sądu przedstawiane przez powoda okoliczności zawarcia Umowy kredytu miały uwypuklić wiodącą rolę pracowników Banku (...) w jej zawarciu. Z przedstawionych przez stronę pozwaną dowodów wynikało natomiast, że powodowi oferowano zawarcie Umowy w PLN, bez zachowania mechanizmu waloryzacji, że po przeprowadzeniu negocjacji powodowi udzielono kredytu denominowanego do CHF na warunkach preferencyjnych. Niesporna była również okoliczność udziału prawnika reprezentującego interesy powoda, który wskazywał na konieczność negocjacji w zakresie podpisania przez powoda weksla. W pozostałym zakresie Sąd uznał zeznania powoda za wiarygodne, albowiem w sposób relacyjny opisał procedurę zawarcia umowy kredytowej, jak również wyjaśnił, z jakiego względu ocenia zawartą umowę jako

niekorzystną dla niego. Sąd nie miał wątpliwości co do rzetelności oraz wiarygodności informacji przekazanych przez powoda, gdyż korespondują one z pozostałym materiałem dowodowym, w szczególności z dowodami z dokumentów zgromadzonymi sprawie.

Jako miarodajną dla rozstrzygnięcia Sąd ocenił opinię biegłego z zakresu ekonomii, finansów i zarządzania K. J. (2) (k. 409 – 440 akt), albowiem została ona sporządzona w sposób rzetelny, a wnioski wysnute w opinii zostały poparte wyliczeniami. Biegła w sposób logiczny i transparenty przedstawiła podstawy dokonanych analiz.

Wobec wyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy oraz wobec przyjętej podstawy rozstrzygnięcia, Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. pominął dalsze wnioski stron dotyczące dopuszczenia dowodów z opinii biegłego, uznając je za zbędne, a to wobec podzielenia argumentów dotyczących nieważności umowy kredytu i przedstawienia zaświadczenia wystawionego przez pozwanego co do wysokości dokonanych spłat (vide postanowienie z dnia 15.06.2021 r. – protokół z rozprawy – k. 369-369v akt).

Sąd zważył, co następuje:

Żądanie główne pozwu o zwrot uiszczonych przez powoda kwot na rzecz Banku (...) i Banku (...) S.A., w tym tytułem rat kapitałowo – odsetkowych Sąd uznał za uzasadnione, poza częścią żądania odsetkowego. Z tego też względu Sąd nie odnosił się do zgłoszonych żądań ewentualnych, dokonując jednakże oceny zgłoszonych zarzutów co do klauzul przeliczeniowych w zakresie ich abuzywności.

Oceniając zasadność żądań powoda Sąd ocenił najdalej idące roszczenie zapłaty kwot uiszczonych przez niego w wykonaniu Umowy kredytu, wobec zgłoszonych zarzutów nieważności umowy kredytowej.

Analizując tę kwestię Sąd miał na uwadze to, że sporna Umowa kredytowa została zawarta pomiędzy Bankiem (profesjonalistą) a powodem, któremu bezsprzecznie przysługiwał status konsumenta. W myśl art. 22¹ k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Powód zawarł przedmiotową Umowę będąc osobą fizyczną, na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą czy zawodową. Jak wynika z wniosku kredytowego, Umowy kredytowej, jak również z zeznań powoda, w chwili ubiegania się o kredyt nie prowadził on działalności gospodarczej, a zakupiony za środki z udzielonego kredytu lokal mieszkalny nie był wykorzystywany na cel związany z prowadzeniem działalności gospodarczej. Celem, który przyświecał powodowi przy zakupie przedmiotowego lokalu była możliwość zamieszkania w nim matki powoda.

Nieważność umowy, w świetle art. 58 § 1 i 2 k.c., zachodzi wówczas, gdy nie respektuje zakazu ustawowego oraz gdy nie zawiera treści lub innych elementów objętych nakazem wynikającym z normy prawnej. Przez czynność prawną mającą na celu obejście ustawy należy natomiast rozumieć czynność wprowadzającą nieobjętą zakazem ustawowym, ale przedsięwziętą w celu osiągnięcia skutku zakazanego przez ustawodawcę. Czynność mająca na celu obejście ustawy zawiera pozór zgodności z ustawą, ponieważ jej treść nie zawiera elementów wprost sprzecznych z ustawą, ale skutki, które wywołuje i które objęte są zamiarem stron naruszają zakazy lub nakazy ustawowe (zob. wyrok SN z 23 lutego 2006 r., II CSK 101/05, LEX nr 180197).

Ważność Umowy kredytu Sąd ocenił w pierwszym rzędzie na gruncie przepisów ustawy Prawo bankowe obowiązujących w dacie jej zawarcia tj. z dnia 12 kwietnia 2006 r., mając na uwadze to, że powód formułował dochodzone roszczenia odnosząc się do chwili zawarcia tej czynności prawnej. W tym zakresie ocena podnoszonych przez powoda zarzutów nie mogła uwzględniać normy z art. 69 prawa bankowego nadanego ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw. Przedmiotowa zmiana jak wynika z art. 4 ustawy nowelizującej, w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b ustawy prawo bankowe, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia spornej umowy pomiędzy powodem a poprzednikiem prawnym pozwanego Banku, przez umowę kredytu bankowego bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. W myśl art. 69 ust. 2 Prawa bankowego, umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: 1) strony umowy, 2) kwotę i walutę kredytu, 3) cel, na który kredyt został udzielony, 4) zasady i termin spłaty kredytu, 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z treści spornej Umowy wynika, że strony zawarły umowę o kredyt indeksowany. W § 1 ust. 1 Umowy strony postanowiły, że kredyt jest udzielony w złotych, w kwocie która miała stanowić równowartość 269 354,77 CHF (k. 69 akt).

W ocenie Sądu nie budziła wątpliwości, w stanie prawnym obowiązującym w dacie zawierania przedmiotowej umowy kredytu, dopuszczalność konstruowania umów kredytu indeksowanego (waloryzowanego, denominowanego) do waluty obcej. Takie stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 stycznia 2016 r. (I CSK 1049/14, OSNC z 2016 r nr 11 poz. 134), w którym wskazano, że w kredycie indeksowanym „Bank wydaje kredytobiorcy określoną sumę kredytową w złotych, przy czym jej wysokość jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty (np. euro) w dniu wydania (indeksowanie do waluty obcej po cenie kupna). Ustalenie takie następuje też w celu określenia wysokości rat kredytowych, do których kredytobiorca będzie zobowiązany w okresie trwania stosunku kredytowego. W dniu płatności konkretnych rat taka rata jest przeliczana zgodnie z umową na złote stosownie do kursu danej waluty, tj. po kursie jej sprzedaży kontrahentowi banku. (...) Tak ujęta umowa kredytu indeksowanego mieści się oczywiście w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 Prawa bankowego) (...). Kredytobiorca zwraca kredytodawcy wykorzystaną sumę kredytu, przy czym w związku z kursem waluty obcej suma ta może być wyższa odpowiednio do relacji do waluty obcej, gdyż suma wykorzystana w dniu wykonywania umowy kredytu hipotecznego może mieć inną wartość rynkową w wyniku indeksacji walutowej” (por. również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2015 r. IV CSK 362/14, Biuletyn SN z 2015 r., nr 5). Legalność i dopuszczalność umowy kredytu indeksowanego potwierdził również ustawodawca w art. 4 powołanej wyżej ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. nowelizującej Prawo bankowe, zgodnie z którym, w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b Prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki. Skoro przepis ten wprost potwierdza stosowanie przepisów dodanych ustawą nowelizującą do umów zawartych wcześniej, to nie sposób jest uznać, że brak jest podstaw do jego zastosowania, gdyż wcześniej zawarte umowy kredytu indeksowanego czy denominowanego są nieważne.

W tej sytuacji stwierdzić należy, że wprowadzenie do umowy kredytu bankowego postanowień dotyczących indeksacji kwoty kredytu mieści się w granicach swobody umów i nie stanowi naruszenia art. 69 ustawy Prawo bankowe. Umowa kredytu zawarta pomiędzy stronami z formalnego punktu widzenia zawiera wszystkie elementy przedmiotowo - istotne. W art. 69 ust. 2 Prawa bankowego wskazano, jakie niezbędne (obligatoryjne) postanowienia powinny być ujawnione w umowie kredytu bankowego. Do elementów tych należy zaliczyć te, które zostały objęte treścią art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, obejmujące zobowiązanie banku do wydania kredytobiorcy określonej sumy pieniężnej oraz zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu wykorzystanej sumy

kredytu i zapłacenia odsetek kapitałowych (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC z 2016 r. nr 11 poz. 134).

W Umowie kredytowej strony przewidziały, że kredyt jest denominowany kursem waluty obcej, a udzielony w walucie polskiej, przy czym dla celów ustalenia równowartości kwoty kredytu w złotych polskich miała zostać zastosowana klauzula przeliczeniowa, stanowiąca następnie podstawę ustalania wysokości rat kapitałowo-odsetkowych. Wysokość kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych również była określana w walucie obcej, ale ich spłata dokonywana miała być w walucie polskiej, po przeliczeniu według kursu wymiany walut na dzień spłaty. W § 1 Części Szczególnej Umowy (**CSU**) w ust. 1 wskazane zostało, że przedmiotem umowy jest kredyt denominowany udzielony w złotych, w kwocie stanowiącej równowartość 269 354,77 CHF, przy czym wysokość zobowiązania kredytobiorcy do spłaty wyrażona w CHF miała zostać określona po wypłacie całej kwoty kredytu i po przeliczeniu na tę walutę po kursie jego kupna, zgodnie z tabelą kursów walut obowiązującą w Banku w dniach i w momentach uruchomienia poszczególnych transz. Jako zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami miała zostać ustanowiona hipoteka kaucyjna do kwoty 1 020 500,00 złotych. W § 1 COU również wskazywano, że kredyty mieszkaniowe udzielane są w złotych, przy czym zobowiązanie Kredytobiorcy do spłaty miało być wyrażone w walucie obcej, do jakiej kredyt jest denominowany, a ostateczna wysokość tego zobowiązania określona zostanie po wypłacie całej kwoty kredytu oraz po przeliczeniach na walutę po kursie kupna danej waluty, zgodnie z Tabelą kursów obowiązujących w Banku w dniach i w momentach poszczególnych uruchomień środków.

Analiza powyższych postanowień wynika, że zawarta przez strony czynność prawna stanowi umowę kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej. W takim wypadku Bank wydaje kredytobiorcy określoną sumę kredytową w złotych, przy czym jej wysokość jest określana (indeksowana według kursu danej waluty w dniu wydania, po cenie kupna CHF) Ustalenie takie następuje też w celu określenia wysokości rat kredytowych, do których kredytobiorca będzie zobowiązany w okresie trwania stosunku kredytowego. W dniu płatności konkretnych rat są one przeliczane zgodnie z umową na złote stosownie do kursu danej waluty, tj. po kursie jej sprzedaży kontrahentowi banku.

Wątpliwości budzi w świetle treści przepisu art. 69 ust. 2 Prawa bankowego postanowienie § 1 ust. 1 CSU Umowy kredytowej i § 1 ust. 1 pkt 2 COU. W powołanych klauzulach umownych strony nie określały wprost wysokości kwoty zobowiązania Kredytobiorcy do wypłaty kredytu, jak również świadczenia Kredytobiorców do spłaty, a jedynie określały sposób jej ustalenia w odniesieniu do kwoty wyrażonej w walucie obcej. O ile takie rozwiązanie nie jest niedopuszczalne, to przyczyną wadliwości umowy, prowadzącej do jej nieważności, był narzucony przez bank sposób ustalania wysokości kwoty kredytu. Jej ustalenie wiązało się z koniecznością odwołania się do kursów walut ustalanych przez bank w tabeli kursów. Tymczasem ani umowa, ani inne wzorce umowne stanowiące podstawę ustalenia treści łączącego strony stosunku prawnego, nie określały zasad, które odnosiłyby się do obiektywnego miernika wartości. Wymaganie dokładnego określenia w umowie kwoty kredytu mieści się w szerszym kontekście prawa zobowiązań, które wymaga dla powstania zobowiązania dokładnego oznaczenia świadczenia (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2011 r., III CSK 206/10, OSNC - Zb. dodatkowy 2012 nr B, poz. 25, str. 8). Jak wskazuje W. Borysiak (w; Komentarz do art. 353, K. Osajda (red.), Tom III A. Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania. Część ogólna, Warszawa 2017), Świadczenie w łączącym strony stosunku zobowiązaniowym powinno być oznaczone w chwili zawarcia umowy lub nadawać się do oznaczenia w okresie późniejszym. Tym niemniej kryteria, według których nastąpić ma ustalenie świadczenia, powinny być oznaczone już w chwili powstania danego stosunku zobowiązaniowego. [...] W doktrynie wskazuje się, że pozostawienie jednej ze stron oznaczenia świadczenia jest dopuszczalne, jeżeli ma ona tego dokonać w sposób obiektywny (...). Gdyby bowiem oznaczenie świadczenia pozostawione zostało jednej ze stron, bez jakichkolwiek ograniczeń w tym zakresie, takie postanowienie umowne – jako sprzeczne z art. 353⁽¹⁾ kc – byłoby nieważne, co pociągałoby zazwyczaj za sobą nieważność całego zobowiązania (...).

W obowiązującej na gruncie prawa polskiego konstrukcji zobowiązania umownego jako stosunku prawnego pomiędzy formalnie równorzędnymi podmiotami nie ma miejsca na przyznanie jednej ze stron zobowiązania możliwości jednostronnego, władczego oddziaływania na pozycję drugiej strony, a w szczególności na wysokość świadczenia

albo kształt zobowiązania jednej ze stron. O ile bowiem nie sposób jest nie uznać, że podpisana przez strony Umowa kredytu, pod względem formalnym, spełniała wszystkie ustawowe wymogi wynikające z treści art. 69 ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe, w szczególności z art. 69 ust. 2 pkt 2 i 4 Prawa bankowego, to zależność pomiędzy określonością świadczenia a dyskrecjonalnymi decyzjami silniejszej strony Umowy kredytu, co do wysokości zobowiązania Kredytodawcy, jak i wysokości świadczenia drugiej strony należy uznać za sprzeczną z naturą stosunku cywilnoprawnego, co będzie przedmiotem dalszych analiz. Wskazać jedynie w tym miejscu należy, że w analizowanej Umowie strony poprzez odwołanie do tabeli kursowej Banku określiły w umowie kredytu kwotę kredytu, walutę kredytu, jego przeznaczenie, okres kredytowania, terminy i zasady jego zwrotu przez powodów przy zastosowaniu klauzuli denominacyjnej, a także oprocentowanie kredytu i opłaty oraz prowizje związane z jego udzieleniem.

W kontekście przeprowadzonej analizy dopuszczalności zawarcia umowy kredytu indeksowanego i jej charakteru brak jest podstaw do uznania, że o nieważności umowy świadczyło właśnie zastrzeżenie spłaty kwoty wyrażonej w innej walucie niż waluta kredytu. Jak już wskazano powyżej strony umowy kredytowej, korzystając z zasady swobody umów (art. 353¹ k.c.), mogły poczynić dodatkowe zastrzeżenia, co do sposobu spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie polskiej. Wymóg zawarcia takiego dodatkowego porozumienia wynikał właśnie z faktu, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej, takie pozostaje, niezależnie od faktycznego sposobu jego wykonania. Treść art. 69 Prawa bankowego w dacie podpisania Umowy kredytu nie zawierała i w dalszym ciągu nie zawiera bowiem bezwzględnie obowiązującej normy prawnej, z której wynikałaby konieczność wyrażenia w umowie, iż waluta, w której udzielono kredyt bankowy, powinna być tożsama z walutą wypłaty i spłaty kredytu. Istota kredytu denominowanego wiąże się bowiem z obowiązkiem zwrotu przez Kredytobiorcę wykorzystanej sumy kredytu, przy czym w związku z kursem waluty obcej suma ta może być wyższa bądź niższa odpowiednio do relacji do waluty obcej, gdyż suma wykorzystana w dniu wykonywania umowy kredytu może mieć inną wartość rynkową w wyniku denominacji walutowej (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, Lex nr 2008735).

Nie sposób jest przyjąć, że do zmiany charakteru umowy doszło na skutek wejścia w życie ustawy antyspreadowej. Przedmiotowa regulacja ustawowa nie spowodowała nowacji spornego zobowiązania (art. 506 k.c.), która konwalidowałaby niejasne postanowienia umowne w zakresie denominacji, a wyeliminowała spread walutowy, zarówno przy ustalaniu salda kredytu jak również w zakresie wniesionych już rat. Zawarte w dniu 14 czerwca 2012 r. Porozumienie do Umowy kredytu nie może być również odczytywane jako stanowiące podstawę do jej unieważnienia.

Nowacja stosunku zobowiązaniowego w świetle powołanego wyżej art. 506 k.c. ma miejsce, gdy w celu umorzenia zobowiązania dłużnik zobowiązuje się za zgodą wierzyciela spełnić inne świadczenie albo nawet to samo świadczenie, lecz z innej podstawy prawnej. W myśl art. 506 § 2 k.c. w razie wątpliwości poczytuje się, że zmiana treści dotychczasowego zobowiązania nie stanowi odnowienia. W judykaturze przyjmuje się, zamiar nowacji podlega odtworzeniu według typowych zasad wykładni oświadczeń woli, to jest z uwzględnieniem treści tych oświadczeń i wszelkich towarzyszących im okoliczności. Zamiar ten w niektórych sytuacjach może być ujawniony również w sposób dorozumiany (art. 60 w związku z art. 65 k.c.), jednak ciężar jego wykazania spoczywa każdorazowo na stronie, która wywodzi z tego faktu skutki prawne (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2017 r., I CSK 101/17, Lex nr 2433073).

Zawarte przez strony w dniu 14 czerwca 2012 r. Porozumienie do umowy o kredyt mieszkaniowy (...) w § 1 dawało powodowi możliwość dokonywania spłat rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w walucie CHF, a także dokonania w tejże walucie spłaty całości lub części kredytu, przed terminem określonym w umowie nie spowodowało odnowienia Umowy kredytu. Jej cele nie były związane z daleko idącą zmianą przewidzianą w powołanym wyżej przepisie, aby z wykładni oświadczeń woli stron, w świetle art. 65 k.c., wywieść z niego zamiar odnowienia, czy też konwalidacji stosunku prawnego.

Strona powodowa wskazując na nieważność Umowy kredytowej odnosiła się również do nieuzasadnionej nierównowagi stron wobec zastrzeżenia w niej prawa dla Banku do jednostronnego ustalenia wysokości zobowiązania kredytowego powodów oraz wysokości rat kredytowych z tytułu obowiązku zwrotu wykorzystanego kredytu,

za pomocą klauzuli waloryzacyjnej, co pozostaje w sprzeczności z naturą umowy kredytu i naturą stosunku zobowiązaniowego.

Zgodnie z przepisem art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą określić stosunek prawny według swojego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze stosunku), ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Zasadniczym elementem każdego zobowiązania umownego jest możliwość obiektywnego i dostatecznie dokładnego określenia świadczenia. Przy określeniu świadczenia możliwe jest odwołanie się do konkretnych podstaw jego ustalenia, możliwe jest również odwołanie się w tym zakresie do woli osoby trzeciej. Jednakże w każdym wypadku umowa będzie sprzeczna z naturą zobowiązania jako takiego, jeśli określenie świadczenia zostanie pozostawione woli wyłącznie jednej ze stron.

W doktrynie przyjmuje się, że pojęcie natury stosunku umownego w szerszym znaczeniu rozumiane jest jako nakaz respektowania podstawowych cech obligacyjnego stosunku prawnego, a więc tych jego elementów, których brak może prowadzić do podważenia sensu (istoty) nawiązywanej więzi prawnej. Wywieść się on daje bądź wprost z samego charakteru stosunków obligacyjnych jako takich, bądź też z charakteru przypisywanego określonej kategorii tych stosunków. Judykatura, poczynawszy od daty powzięcia uchwały Sądu Najwyższego składu siedmiu sędziów z 22 maja 1991 r. (sygn. akt III CZP 15/91, OSNCP 1992, Nr 1, poz. 1) za sprzeczne z naturą umowy gospodarczej uznaje pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków. Klauzula umowna dopuszczająca dokonywanie jednostronnej zmiany, w dowolnym czasie, takich warunków narusza zasady słuszności kontraktowej. W literaturze podejmowane są próby klasyfikacji naruszeń natury ogólnej zobowiązania, wyodrębniające różnorodne sfery tych naruszeń, m.in. podstawy określenia świadczenia, rodzaje świadczenia, względny charakter zobowiązania, zakres odpowiedzialności dłużnika (por. R. Trzaskowski, Właściwość (natura) zobowiązaniowego stosunku, s. 349 i n.). Przy szerszym ujęciu natury stosunku nawiązuje się również do istotnych cech pewnej określonej kategorii tych stosunków, np. zastrzeżenie nierozwiązywalności stosunku obligacyjnego o charakterze ciągłym. Za uzasadnione przyjmuje się również odwołanie do natury obrotu profesjonalnego i konsumenckiego.

Do natury Umowy kredytu hipotecznego zgodnie z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe bezspornie należy oznaczenie w sposób pewny zobowiązania stron, w tym kredytobiorcy, które ten zgodnie z celem umowy jest zobowiązany zwrócić. Do istotnych cech przedmiotowego stosunku należy bowiem oddanie do dysponowania określoną ilością środków pieniężnych, które podlegają zwrotowi na rzecz banku na zasadach określonych w umowie. Tym samym nie ulega wątpliwości, iż oznaczenie świadczeń spoczywających na kredytobiorcy powinno nastąpić (o ile nie jest to kwota nominalna) przez odwołanie się do konkretnych podstaw, w tym również do woli osoby trzeciej. Jednakże w każdym wypadku, jak już wskazano powyżej, określenie tegoż świadczenia nie może być pozostawione woli wyłącznie jednej ze stron (realizowanej w toku wykonania umowy). Taka bowiem umowa będzie sprzeczna z naturą zobowiązania, jako takiego (tak m.in. A. Pyrzyńska, w; Prawo zobowiązań – część ogólna, tom 5, pod redakcją prof. dr hab. Ewy Łętowskiej, str. 205; zob. także uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 1991 r. w sprawie III CZP 15/91, Legalis nr 27340 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z 6 marca 1992 r. w sprawie III CZP 141/91, Legalis nr 27616, uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1992 r. w sprawie III CZP 50/92, Legalis nr 27697).

W sprawie niniejszej § 1 ust. 1 CSU Umowy kredytu stanowił, że kredyt jest udzielony w walucie polskiej, przy ustaleniu zakresu obowiązku zwrotu świadczenia przez kredytobiorcę za pomocą klauzul indeksacyjnych. W tożsamy sposób określono zakres obowiązku zwrotu w § 1 ust. 2 Części Ogólnej Umowy i § 13 COU. W § 13 ust. 7 COU wskazano, że w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej „do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu stosuje się kurs sprzedaży danej waluty wg Tabeli kursów z dnia spłaty”. Niezależnie od tego, w jaki sposób ten zapis został zastosowany w dacie jego uruchomienia, czyli jaki kurs CHF w stosunku do złotego był zastosowany na tym etapie realizacji tej umowy, dostrzec należało, że ani w Umowie, ani też w uzupełniającym ją dokumencie Ogólnych Warunków Udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego (...) nie zostało w ogóle podane znaczenie formuły „kursu kupna” czy „kursu sprzedaży” oraz sposób ich ustalania przez bank.

Przy ocenie zgodności z prawem powyższych postanowień umownych zwrócić należy uwagę, że nie odwołują się one do ustalanego w sposób obiektywny kursu CHF, do obiektywnych wskaźników, na które żadna ze stron nie ma wpływu, lecz pozwalają

w rzeczywistości bankowi kształtować ten kurs w sposób dowolny, wedle swego uznania. Na mocy powyższych postanowień bank może jednostronnie, a przy tym w sposób wiążący, modyfikować wskaźnik, według którego obliczana jest wysokość kapitału kredytu (wyplaconej kwoty kredytu) i kształtowania świadczeń kredytobiorcy (rat kredytowych i innych należności banku). Indeksacja kredytu udzielonego na podstawie umowy o kredyt hipoteczny odbywa się w oparciu o tabele kursowe sporządzane przez pozwanego, będące jego wewnętrznym dokumentem i to uprawnienie banku do określania wysokości kursu CHF na gruncie zawartej umowy nie doznaje żadnych formalnie określonych ograniczeń. Umowa kredytu (ani stanowiące jej część Ogólne Warunki Udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego (...)) nie precyzują bowiem sposobu ustalania kursu wymiany walut wskazanego w Tabeli kursów walut obcych obowiązującej w Banku. W szczególności regulacje umowne nie przewidują wymogu, aby wysokość kursu ustalanego przez Bank pozostawała w określonej relacji do aktualnego kursu CHF ukształtowanego przez rynek walutowy lub np. kursu publikowanego przez Narodowy Bank Polski. Nie ma przy tym znaczenia, czy Bank ustalał kurs dowolnie, czy też w oparciu o kursy obowiązujące na rynku międzybankowym. Umowa nie przewiduje bowiem, że kursy mają być ustalone przez Bank na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym, nie określa jaka ma być relacja kursu banku do kursów na rynku międzybankowym, ani czy jest to relacja stała w trakcie wykonywania umowy.

Przyznanie sobie przez pozwanego prawa do jednostronnego wyznaczenia salda kredytu i regulowania wysokości rat kredytu indeksowanego kursem CHF poprzez wyznaczenie w tabelach kursowych kursów kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego, przy pozbawieniu powoda jakiegokolwiek wpływu na to, wykracza poza zasadę swobody umów wyrażoną w art. 353¹ § 1 k.c., pozostając w sprzeczności z naturą stosunku zobowiązaniowego, który winien być oparty na zasadzie równości stron, bez przyznawania którejkolwiek z nich władczych kompetencji do kształtowania wysokości świadczeń, w tym przypadku zobowiązania powodów podlegającego spłacie, a następnie wysokości poszczególnych rat. Przywołane wyżej postanowienia umowy są sprzeczne z tym przepisem, a tym samym nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c.

Niezależnie od tego, wskazane postanowienia umowne należy uznać za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Skoro treść kwestionowanych postanowień umożliwia Bankowi jednostronne kształtowanie sytuacji kredytobiorcy w zakresie wysokości jego zobowiązań wobec banku, przez co naruszona zostaje równowaga pomiędzy stronami umowy, to zezwalające na to postanowienia umowne naruszają zasadę lojalności kontraktowej i są sprzeczne z dobrymi obyczajami. Zastrzeżenie przez Bank w umowie uprawnienia do dowolnego kształtowania wysokości zobowiązań kredytobiorcy, wobec braku ścisłych kryteriów ustalenia wysokości kursów waluty, do której indeksowana była kwota kredytu, przy braku przyznania drugiej stronie umowy instrumentów, które pozwoliłyby chociażby na późniejszą weryfikację prawidłowości ustalanych przez bank kursów, jest postępowaniem nieuczciwym, rażąco naruszającym równowagę stron umowy na korzyść kredytodawcy, który nie tylko może żądać spełnienia świadczenia w określonej przez siebie wysokości, ale też korzystać z szeregu postanowień o charakterze sankcji (m.in. podwyższone karne oprocentowanie, możliwość wypowiedzenia umowy), gdyby kredytobiorca takiego świadczenia nie spełniał. W tym mechanizmie należy więc dostrzec również sprzeczność w/w postanowień umownych z zasadami współzycia społecznego, co prowadzi do ich nieważności także na podstawie art. 58 § 2 k.c.

Nie sposób uznać, że zasadne są zarzuty naruszenia zasad współzycia społecznego z uwagi na niedopełnienie obowiązków informacyjnych przez Bank. W tym zakresie pozwany słusznie wskazywał, że powód posiadając doświadczenie w zakresie zawierania umowy kredytu indeksowanego z Bankiem (...), korzystając z pomocy prawnika, umiejętnie negocjował treść zawieranej Umowy, na warunkach preferencyjnych uzyskując kredyt. Pomimo złożenia mu przez Bank oferty zawarcia Umowy kredytu, która opiewała wyłącznie na walutę polską, oceniając postanowienia przedstawionego mu wzorca jako korzystne dla siebie, odrzucił ją. W tym stanie rzeczy Sąd stanął na stanowisku,

że nie doszło do naruszenia zasad współżycia społecznego na etapie przedkontraktowym z uwagi na niedopełnienie obowiązków informacyjnych przez Bank.

Z całą stanowczością podkreślić jednak należy, że nieważność analizowanych postanowień indeksacyjnych wystąpiła z uwagi na dyrektywne oddziaływanie silniejszej strony Umowy kredytu na zakres zobowiązania Kredytobiorcy, co prowadzi do nieważności tego stosunku cywilnoprawnego.

Zgodnie z art. 58 § 3 k.c., jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

W ocenie Sądu strony nie zawarłyby opisanej w pozwie umowy bez postanowień przewidujących denominację kredytu. Wskazuje na to już ustalenie wysokości odsetek w oparciu o stopę procentową stosowaną na rynku do waluty szwajcarskiej (na podstawie stawki referencyjnej LIBOR dla waluty CHF). Na rynku finansowym nie są znane umowy kredytów złotych oprocentowanych przy wykorzystaniu stóp procentowych charakterystycznych dla waluty CHF. Dla PLN w myśl regulacji rynku krajowego wyznaczana jest stawka WIBOR i ma zastosowanie do oprocentowania kredytów złotych. Stawka LIBOR dla waluty PLN nie jest znana, bo nie jest wyznaczana. Ponadto wykorzystując stawkę LIBOR dla kredytu udzielanego w PLN dochodzi do użycia niewłaściwej ceny pieniądza. Nie jest zatem możliwe użycie stawki WIBOR dla kredytów denominowanych walutami obcymi, gdyż powoduje to duże ryzyko braku możliwości pokrycia kosztów finansowania kredytu przez Bank, co stoi w sprzeczności z zasadą odpowiedzialności za zgromadzone środki, a jednocześnie stosowanie takiego produktu prowadziło do uruchomienia procedur ze strony organów nadzoru bankowego. Przy udzielaniu kredytów banki muszą zapewnić sobie finansowanie (zabezpieczenie) udzielanych kredytów poprzez zaciągnięcie zobowiązań w walucie tego kredytu. Jeśli kredyt udzielony klientowi będzie oprocentowany według stopy LIBOR (z założenia niższej niż dla innych walut), a zobowiązanie banku według wyższej stopy WIBOR - właściwej dla kredytów złotych, to doprowadzi do natychmiastowego wygenerowania straty po stronie banku. Denominacja, czyli przeliczenie kredytu na CHF, ma umożliwić zrównoważenie wierzycielności i zobowiązań banku. Bez tej operacji (nawet dokonywanej jedynie poprzez czynności księgowe) zastosowanie stopy procentowej właściwej dla innej waluty do zobowiązania wyrażonego w złotych polskich byłoby ekonomicznie nieracjonalne.

Tym samym uznać należy, że bez klauzul indeksacyjnych nie zostałaby zawarta umowa kredytu oprocentowana przy wykorzystaniu stawki opartej na wskaźniku LIBOR właściwej dla depozytów wyrażonych we frankach szwajcarskich. To oznacza, że nieważność klauzul przeliczeniowych prowadzi do nieważności umowy kredytu w całości.

Dla oceny kwestii ważności umowy nie ma znaczenia wejście w życie wspomnianej wyżej ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, która przyznała kredytobiorcom m.in. uprawnienie do spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w walucie obcej. Skoro Umowa kredytowa była nieważna od samego początku, to nowelizacja przepisów Prawa bankowego nie miała znaczenia dla kwestii jej ważności. Wymieniona ustawa nie usunęła pierwotnej przyczyny wadliwości klauzul indeksacyjnych (określanych w umowie jako denominacyjne), skutkujących ich nieważnością i prowadzących do nieważności całej umowy kredytu. Umożliwienie kredytobiorcy spłacania należności, od pewnego momentu wykonywania umowy, bezpośrednio w walucie denominacyjnej CHF nie zlikwidowało źródła nieważności klauzul przeliczeniowych, jakim było zastrzeżenie dla Banku prawa do arbitralnego kształtowania kursu waluty CHF przyjętego do przeliczenia świadczeń stron (w tym kapitału kredytu) już przy wypłacie kredytu, a następnie przy wyliczaniu poszczególnych rat kredytu.

Powyższe nie zostało również osiągnięte poprzez podpisanie przez strony porozumienia umożliwiającego spłatę rat w walucie CHF, które miało na celu, jak już wskazywano, jedynie zmianę techniczną w zakresie formy spłaty kredytu i uniknięcie przez powoda kosztów spreadu.

Nieważne klauzule indeksacyjne określające główne świadczenia stron, wbrew zapatrywaniom pozwanego, nie mogą zostać zastąpione innymi przepisami dyspozytywnymi. Przepisem takim nie może być art. 358 k.c., albowiem przepis ten nie obowiązywał w takim brzmieniu dacie zawierania Umowy przez strony. W świetle konsekwentnego stanowiska

powoda bezzasadne było narzucenie rozwiązania ustawowego i zastąpienie kursu z tabeli kursowej pozwanego Banku kursem NBP, na mocy powołanego przepisu, który w aktualnym kształcie został wprowadzony na mocy ustawy z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz ustawy - Prawo dewizowe (Dz. U. Nr 228, poz. 1506) i obowiązuje od 24 stycznia 2009 r.

Przepisem takim nie może być także art. 354 k.c. w zw. z art. 56 k.c., których zastosowanie umożliwia według pozwanego przeliczenie zobowiązania Kredytobiorcy po średnim kursie CHF publikowanym przez NBP. W przypadku umów kredytu waloryzowanych kursem waluty obcej, sposób określania świadczeń stron za pomocą kursu średniego CHF publikowanego przez NBP, nie przyjął się powszechnie, czego pokłosiem są liczne postępowania sądowe zarzucające bankom stosowanie względem klientów kursów niejednorodnych, niedookreślonych, wskazujące na dowolności ustalania tabel kursowych przez banki. W tej sytuacji nie sposób więc podzielić poglądów pozwanego, odwołujących się w tej materii do ugruntowanego zwyczaju, skoro takowy nie istniał (pozwany przynajmniej odmiennej okoliczności nie wykazał), w przypadku umów waloryzowanych kursem waluty obcej.

W świetle powyższego kwestionowany przez powoda stosunek umowny należało uznać za nieważny z uwagi, jak już wskazano, na naruszające zasadę swobody umów przeliczeniowe, które dawały Bankowi możliwość wyznaczenia kursu kupna i sprzedaży waluty indeksacji (określonej przez strony w Umowie jako denominacja) - CHF, a tym samym zastrzegały dla strony pozwanej prawo do samodzielnego kształtowania świadczenia stanowiącego zobowiązanie drugiej strony, co stanowiło o naruszeniu zasady swobody umów - art. 353¹ k.c.

Dodatkowo wyeliminowanie kwestionowanych przez powoda klauzul, uznanych za abuzywne, skutkowało niemożnością dalszego wykonywania umowy. Nie byłoby bowiem możliwe określenia wysokości świadczeń wzajemnych (Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 02 października 2019 r., C – 260/18).

W ocenie Sądu klauzule waloryzacyjne opisujące mechanizm indeksacji, jak również zmiennej stopy procentowej, stosowane w umowach kredytowych powinny być przedmiotem oceny pod kątem ich zgodności z art. 358¹ § 2 k.c. oraz pod kątem tego, czy mogą być uznane za rażąco naruszające interesy konsumentów i sprzeczne z dobrymi obyczajami (na podstawie 385¹ § 1 k.c.).

W myśl art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Z art. 385¹ § 1 k.c. wynika, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są klauzule umowne, które spełniają łącznie trzy przesłanki pozytywne tj.: zawarte zostały w umowach z konsumentami, kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interesy.

Kontrola abuzywności postanowień umowy wyłączona jest zaś jedynie w przypadku spełnienia jednej z dwóch przesłanek negatywnych, to jest gdy: postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem oraz postanowienie umowne określa główne świadczenia stron i jest sformułowane w sposób jednoznaczny.

W przedmiotowej sprawie powód domagał się uznania za abuzywne postanowień umownych zawartych w § 1 ust. 2 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 1 ust. 3 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 2 ust. 1 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 2 ust. 2 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 3 ust. 4 pkt 2 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 3 ust. 9 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 3 ust. 10 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 5 ust. 2 pkt 7 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 6 ust. 2 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 7 ust. 1 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 7 ust. 3 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 7 ust. 6 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 7 ust. 7 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 11 ust. 1 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 11 ust. 2 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 11 ust. 3 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 11 ust. 4 pkt 1 i 2 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 13 ust. 7 pkt 1-3 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 16 ust. 3 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 16 ust. 4 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 16 ust. 5 pkt 2-3 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 16 ust. 6 pkt

1, 3 i 4 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 18 ust. 6 pkt 1-3 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 24 ust. 4 Części Ogólnej Umowy Kredytu, § 1 ust. 1 Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 1 ust. 8 Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 1 ust. 12 Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 2 ust. 1 Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 2 ust. 1 pkt 2¹ Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 2 ust. 1 pkt 3 Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 2 ust. 2 Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 4 ust. 8 Części Szczególnej Umowy Kredytu, § 5 ust. 1 Części Szczególnej Umowy Kredytu,

Oceniając treść wskazanych klauzul należało odnieść się do kwestii tego, czy zaskarżone postanowienia umowne dotyczyły głównych świadczeń stron.

Pojęcie postanowień określających główne świadczenia stron odnoszone jest ze świadczeniami charakteryzującymi daną umowę, określającymi jej istotę, czyli tzw. *essentialia negotii*, rozumianych jako cechy, według których dokonuje się kwalifikacji konkretnej czynności prawnej do ustawowo wyróżnionych typów czynności. Podkreśla się przy tym, że ocena powinna być dokonywana w odniesieniu do konkretnej umowy z uwzględnieniem indywidualnych okoliczności. Postanowieniem określającym świadczenie główne jest także postanowienie określające odpłatność za świadczenie charakterystyczne (cenę, wynagrodzenie), choćby sama odpłatność nie należała do elementów charakteryzujących dany typ stosunku. Dotyczy to także postanowień określających stopę oprocentowania kredytu, pożyczki lub depozytu (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie w wyroku z dnia 28 listopada 2019 r., sygn. akt V ACa 490/18). Postanowieniem określającym świadczenie główne jest także postanowienie określające odpłatność za świadczenie charakterystyczne (cenę, wynagrodzenie), choćby sama odpłatność nie należała do elementów charakteryzujących dany typ stosunku (Prawo bankowe. Komentarz, pod red. F. Zoll, Tom II, pkt 39 do art. 109 pr.bank). Dotyczy to także postanowień określających stopę oprocentowania kredytu, pożyczki lub depozytu (System prawa cywilnego, Tom V pod red. E. Łętowska, s. 758; Prawo bankowe, red. F. Zoll, Tom II, pkt 39 do art. 109 pr.bank.).

Stanowisko takie wyraził również Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 03 października 2019 r., sprawa C – 260/18, w którym uznał, że takie zapisy dotyczą głównego przedmiotu umowy kredytu indeksowanego do innej waluty niż polski złoty, w tym do CHF. Trybunał Sprawiedliwości wyjaśnił, że wyrażeniom „określenie głównego przedmiotu umowy” i „relacja ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług” zawartym w art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy nadawać w całej Unii Europejskiej autonomiczną i jednolitą wykładnię, dokonaną z uwzględnieniem kontekstu tego przepisu i celu danego uregulowania (wyrok z dnia 26 lutego 2015 r., M., C 143/13, EU:C:2015:127, 50). Jeśli chodzi o kategorię warunków umownych mieszczących się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, Trybunał należy uważać za nie te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (wyroki: z dnia 03 czerwca 2010 r., C., C 484/08, EU:C:2010:309, pkt 34; z dnia 23 kwietnia 2015 r., V. H., C 96/14, EU:C:2015:262, pkt 33).

Rozpoznając spór na tle kredytu indeksowanego należy uwzględnić treść wyroków Trybunału Sprawiedliwości w sprawach C-26/13 (wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r.), C-186/16 (wyrok z dnia 20 września 2017 r.), C-51/17 (wyrok z dnia 20 września 2018 r.), C-118/17 (wyrok z dnia 14 marca 2019 r.) oraz z dnia 03 października 2019 r. w sprawie C-260/18, które to orzeczenia zapadły na tle umów kredytu zawartych z konsumentami i zawierających ryzyko walutowe (kredytu indeksowanego, denominowanego lub wprost kredytu walutowego). Z orzeczeń tych wypływa wniosek, że w ocenie TSUE nie jest możliwe odrywanie klauzuli ryzyka walutowego (wyrażonej czy to przez indeksację czy też denominację) od mechanizmu przeliczania waluty krajowej na walutę obcą. Trybunał Sprawiedliwości kwalifikuje bowiem konsekwentnie klauzule dotyczące ryzyka wymiany, do których zalicza także sposób ustalania kursu wymiany, jako klauzule określające główny przedmiot umowy kredytu zarówno denominowanego, jak i indeksowanego (wyroki: C-260/18, pkt 44 wyroku; C-118/17, pkt 48, 49, 52; C-51/17, pkt 68 oraz C-186/16). Sąd orzekający w niniejszej sprawie stanowisko to podziela.

Rozważenia zatem wymagało, czy powyższe postanowienia umowne zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, co zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. wykluczałoby ich kontrolę pod kątem nieuczciwego charakteru w obrocie z konsumentami.

Analiza wskazanych zapisów nie pozwala na stwierdzenie, że kurs przeliczenia kwoty kredytu na walutę obcą oraz waluty obcej na złoty polski, w jakim miały być spłacane raty, przy jednoczesnym zastosowaniu klauzuli zmiennej stopy procentowej został określony w sposób jednoznaczny. W ocenie Sądu nie sposób jest przyjąć, by przeciętny konsument mógł ustalić lub zweryfikować jego wysokość, a tym samym wysokość swojego zobowiązania, w tym obciążającej go raty spłaty kredytu, czyli by miał pełną świadomość i pełne rozeznanie co do wysokości obciążających go świadczeń. Rację zatem należy przyznać powodowi, że zawarte w podpisanej przez nich umowie klauzule indeksacyjne były niejasne i nieprecyzyjne, a tym samym podlegały kontroli w ramach systemu ochrony konsumentów przed stosowaniem nieuczciwych warunków umowy przez przedsiębiorców.

Także w wyrokach z dnia 04 kwietnia 2019 r. (sygn. akt III CSK 159/17) oraz z dnia 09 maja 2019 r. (sygn. akt I CSK 242/18) Sąd Najwyższy uznał, że klauzule tego rodzaju jak będące przedmiotem niniejszego postępowania określają co prawda główne świadczenia stron, jednakże niejednoznaczny sposób ich sformułowania otwiera drogę do ich kontroli na podstawie art. 385¹ § 1 kc. Stanowisko Sądu Najwyższego także jest aktualne w sprawie.

Nie ulega wątpliwości, że omawiane postanowienia umowne nie zostały z powodem ustalone indywidualnie. Art. 385¹ § 3 k.c. stanowi, że niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

Przez „rzeczywisty wpływ” należy rozumieć realną możliwość oddziaływania na treść postanowień umownych. Z tego też powodu okoliczność, że konsument znał treść danego postanowienia i rozumiał je, nie przesądza o tym, że zostało ono indywidualnie uzgodnione. Za uzgodnione indywidualnie trzeba bowiem uznawać tylko takie klauzule umowne, na których treść istotnie mógł on w praktyce oddziaływać. Innymi słowy, należy badać, czy konsument miał realny wpływ na ewentualną zmianę klauzul proponowanych przez przedsiębiorcę i czy z możliwości tej zdawał sobie sprawę. Zatem do tego, by skutecznie wykazać fakt, że klauzula była uzgodniona z konsumentem, nie wystarcza opatrzenie kontrolowanego postanowienia wzmiankami typu: „wyrażam zgodę”, czy „przyjmuję własnoręcznym podpisem” (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 marca 2013 r., VI ACa 1241/12, LEX nr 1322083). W konsekwencji postanowieniami indywidualnie uzgodnionymi będą takie, które były w sposób rzeczywisty negocjowane lub włączone do umowy wskutek propozycji zgłoszonej przez samego konsumenta.

Poza sporem pozostaje, że powód złożył wniosek o udzielenie mu kredytu waloryzowanego do waluty obcej CHF, na przygotowanym przez Bank formularzu i nie budzi wątpliwości, że wybór tego rodzaju kredytu był elementem indywidualnych uzgodnień. Takiego wniosku nie można jednak wyprowadzić w przypadku pozostałych postanowień umowy. Powód wyraził zgodę na waloryzację, brak jest jednak jakichkolwiek dowodów, że sposób tej waloryzacji został z nim indywidualnie uzgodniony. Zgoda na zawarcie umowy o kredyt zawierający klauzule waloryzacyjne nie jest tożsama z faktem indywidualnych negocjacji w przedmiocie treści tych klauzul.

W wyroku z dnia 20 września 2017 r. w sprawie A. (C-186/16), Trybunał Sprawiedliwości wyjaśnił, że artykuł 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcy informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący spłaty kredytu w tej samej walucie obcej co waluta, w której kredyt został zaciągnięty, musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować – potencjalnie istotne – konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych (pkt 22 wyroku w sprawie C-186/16).

W orzecznictwie prezentowane jest stanowisko, które Sąd orzekający podziela, że minimalne obowiązki Banku w tym zakresie wymagały wskazania poziomu kursu wymiany CHF/PLN, przy którym rzeczywiste koszty kredytu zrównują

się z kosztami kredytu złotowego (a w świetle sporządzonej w niniejszej sprawie opinii biegłej są nawet wyższe, aniżeli kredytu złotowego) to zarówno dla spłaty zgodnie z harmonogramem spłat, jak również w wariantcie uwzględniającym prawo kredytobiorcy do wcześniejszej spłaty kredytu, przedstawienia rzetelnej informacji o czynnikach mogących prowadzić do osłabienia się PLN względem CHF w perspektywie okresu, na który zawierano umowę, a także o realnych możliwościach (lub ich braku) stabilizacji lub wzmocnienia się PLN względem CHF, wskazania, jak bardzo może wzrosnąć zadłużenie w przypadku spełnienia się rzetelnych prognoz w wariantcie optymistycznym (a zatem uwzględniając minimalny przewidywany w tamtym czasie wzrost kursu CHF dla okresu kredytowania) oraz w wariantcie pesymistycznym, tj. na wypadek znacznego osłabienia waluty polskiej do CHF, np. wskutek kryzysu gospodarczego. Bez tych informacji kredytobiorca nie mógł podjąć świadomej, rozważnej decyzji, a tym samym takie zaniechanie ze strony banku pozwalają uznać, że klauzula ryzyka wymiany nie została wyrażona prostym i zrozumiałym dla konsumenta językiem – w znaczeniu nadanym tym pojęciom przez art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13. To z kolei oznacza, że klauzula ta – pomimo iż określa główne świadczenia stron – podlega badaniu pod kątem ukształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia jego interesów (por. m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 grudnia 2019 r., I ACa 697/18).

Powód decydując się na zawarcie Umowy kredytu, mając już doświadczenie w spłacie kredytu udzielonego na niemalże tożsamy warunkach, ocenił, że ten rodzaj kredytu jest dla niego najkorzystniejszy. W świetle zasad doświadczenia życiowego nie ulega wątpliwości, że powód decydując się na wieloletni kredyt hipoteczny dążył do wyboru takiego produktu, który jest dla niego bezpieczny i korzystny w długoterminowej perspektywie, a nie jedynie z punktu widzenia kursu wymiany z dnia zawarcia umowy lub też z pierwszego okresu obowiązywania umowy. Powód zdecydował się na zawarcie umowy kredytu indeksowanego bacząc na jego zalety, w tym niskie oprocentowanie. Biorąc pod uwagę zwłaszcza niższą ratę, aniżeli ta, która powinna być spłacana w walucie polskiej, powód dokonał wyboru Umowy kredytu indeksowanego (określanej przez strony jako umowy kredytu denominowanego).

Sąd podziela stanowisko zawarte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r. (II CSK 483/18), że nie jest wystarczające wskazanie w umowie, że ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosi kredytobiorca oraz odebranie od niego oświadczenia, o standardowej treści, że został poinformowany o ponoszeniu ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty oraz przyjął do wiadomości i akceptuje to ryzyko. Wprowadzenie do umowy kredytowej zawieranej na wiele lat, mechanizmu działania ryzyka kursowego, wymagało szczególnej staranności Banku w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak by konsument miał pełne rozeznanie konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy. Wystawiał on bowiem na nieograniczone ryzyko kursowe kredytobiorcę. Unaocznienie konsumentowi, który co prawda znał ten produkt i posiadał elementarną znajomość rynku finansowego wymagało zobrazowania konsumentowi, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej, mimo dokonywania regularnych spłat.

W ocenie Sądu, nie ma żadnych podstaw do ustalenia, że powód został poinformowany przez Bank przed zawarciem umowy o ryzyku kursowym w sposób, który mógłby uzasadniać przyjęcie, że główne świadczenie zostało sformułowane w sposób jednoznaczny w rozumieniu art. 358¹ § 1 k.c., interpretowanego zgodnie z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13.

Żadnego znaczenia nie mógł mieć też sposób wykonywania umowy przez pozwanego i faktyczne kształtowanie przez bank kursu walut, ani to, czy kurs ten był kursem rynkowym. W uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r. (III CZP 29/17) wyjaśniono, że oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy.

Podsumowując tę część rozważań wskazać trzeba, że powód nie miał również rzeczywistego wpływu na kwestionowane postanowienia umowne. W żaden sposób nie można mówić zatem o indywidualnym uzgodnieniu indeksacyjnych postanowień umownych. W rezultacie nie można mówić o spełnieniu przesłanki negatywnej wykluczającej możliwość uznania kwestionowanych postanowień umowy za klauzule abuzywne.

Abuzywność spornych postanowień umownych zawartych w umowie przejawia się w tym, że klauzule te nie odwoływały się do ustalanej w sposób obiektywny kursu CHF, do obiektywnych wskaźników, na które żadna ze stron nie miała wpływu. Na mocy spornych postanowień to pozwany Bank mógł jednostronnie i arbitralnie, a przy tym w sposób wiążący, modyfikować wskaźnik, według którego obliczana była wysokość zobowiązania kredytobiorcy, a tym samym mógł wpływać na wysokość świadczenia powoda.

W ocenie Sądu omawiane postanowienia umowne były abuzywne wobec ich sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia interesów konsumenta.

Sąd podziela to stanowisko orzecznictwa, w którym stwierdzono, że postanowienia umowy, w których przyznano bankowi uprawnienie do jednostronnego określania wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem CHF poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych tworzonych przez bank kursu sprzedaży franka szwajcarskiego oraz wysokości różnicy pomiędzy kursem sprzedaży i zakupu waluty obcej, przy jednoczesnym braku wskazania w umowie sposobu ustalania kursów walut oraz pozbawieniu konsumenta jakiegokolwiek wpływu na te ustalenia, rażąco narusza interesy konsumenta i jest sprzeczne z dobrymi obyczajami (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 16 grudnia 2019 r., I ACa 65/19).

W orzecznictwie przyjmuje się, że postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli nie można racjonalnie spodziewać się, iż konsument przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych. Natomiast w celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć głównie pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym mających charakter dyspozytywny (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, Nr 1, poz. 2, wyrok SN z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, nie pub.). Z kolei rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków wynikających z umowy na jego niekorzyść, skutkującą niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelnym traktowaniem (por. wyroki SN z dnia 3 lutego 2006 r., I CK 297/05, z dnia 15 stycznia 2016 r., I CSK 125/15, OSNC - ZD 2017, Nr 1, poz. 9; z dnia 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14, ; z dnia 30 września 2015 r., I CSK 800/14, i z dnia 29 sierpnia 2013 r. I CSK 660/12, wyrok SA w Warszawie z 6 maja 2013 roku, VI ACa 441/13, Legalis, I ACa 681/18 oraz I ACa 252/18). W tym znaczeniu istotne jest także zachowanie transparentności i jasności postanowień umowy, jak również równowagi kontraktowej stron. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 08 lutego 2011 r. (VI ACa 913/10) sprzeczne z dobrymi obyczajami są postanowienia regulaminów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację takich wartości, jak szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerłość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Tak zaś kwalifikowane są wszelkie postanowienia, które zmierzają do naruszenia równorzędności stron stosunku umownego, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między partnerami umowy.

Niewątpliwie, o czym była już mowa wyżej, Bank przyznał sobie uprawnienie do jednostronnego określania wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem CHF poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych tworzonych przez bank kursu sprzedaży franka szwajcarskiego oraz wysokości różnicy pomiędzy kursem sprzedaży i zakupu waluty obcej. Jednocześnie umowa nie określała sposobu ustalania kursów walut oraz pozbawiła powoda jakiegokolwiek wpływu na te ustalenia. Postanowienia umowy były niejednoznaczne i niezrozumiałe dla konsumenta. Mając na względzie, że przyznały one pozwanemu dodatkowe nieweryfikowane uprawnienia, niewątpliwie w świetle powołanego orzecznictwa należało stwierdzić, że postanowienia te są sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają interes powodów.

W orzecznictwie wskazuje się, w razie sporu o ważność umowy kredytowego denominowanego (indeksowanego) do obcej waluty, w której treści znajduje się niedozwolona klauzula konsumencka dotycząca sposobu tej denominacji, rozpatrzyć należy kilka możliwości rozstrzygnięcia. Pierwsza, to stwierdzenie nieważności umowy, która bez klauzuli niedozwolonej nie może dalej funkcjonować w obrocie prawnym, zwłaszcza ze względu na brak (odpadnięcie) któregoś z koniecznych składników (essentialia negotii) umowy nazwanej kredytu bankowego. Druga to przyjęcie, że umowa jest ważna, ale w miejsce bezskutecznych postanowień waloryzacyjnych nie wchodzi żadne dodatkowe postanowienia. Trzecia, to przyjęcie, że umowa jest ważna i jej uzupełnienie przez sąd przez wprowadzenie

w miejsce niedozwolonych klauzul innego mechanizmu waloryzacji. Ostatnie rozwiązanie należy odrzucić (vide wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 308/18, wyrok SN z dnia 27 listopada 2019 r. II CSK 483/18).

Skutki abuzywności postanowień zawartych w umowach kredytowych zostały w podobny sposób sformułowane w wyroku TSUE z dnia 29 kwietnia 2021 r. (C – 19/20), w którym wskazano, że upadek całej umowy z powodu eliminacji z niej postanowień abuzywnych jest dopuszczalny w wyjątkowych sytuacjach, a przede wszystkim, gdy dalsze obowiązywanie umowy nie daje się pogodzić z konstrukcjami prawnymi przyjętymi w krajowym ustawodawstwie i jednocześnie, przy spełnieniu warunku wedle którego upadek całej umowy nastąpi z korzyścią dla konsumenta, przy jednoczesnym braku przepisów dyspozytywnych. Stwierdzenie zatem, że umowa kredytu jest nieważna zależy od przesądzenia kwestii, czy jakiś z przepisów polskiego prawa sprzeciwiałby się utrzymaniu w mocy umowy łączącej strony po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych dotyczących waloryzacji.

O nieważności umowy kredytu bankowego można mówić zatem wyłącznie wtedy, gdy nie zostały w niej uzgodnione minimalne, konieczne elementy umowy odzwierciedlające essentialia negotii umowy kredytu bankowego. Klauzula indeksacyjna zawarta w spornej umowie stanowi element określający główne świadczenie stron Umowy kredytu, odróżniający jednocześnie ten typ umowy od klasycznej umowy kredytu bankowego w walucie polskiej. Skutkiem uznania za abuzywne postanowień umownych dotyczących zasad ustalania kursów walut jest konieczność ich pominięcia przy ustalaniu treści stosunku prawnego wiążącego konsumenta. Postanowienia takie przestają wiązać już od momentu zawarcia umowy, a więc nie stanowią elementu treści stosunku prawnego i nie mogą być uwzględniane przy rozpoznawaniu spraw związanych z jego realizacją. W rezultacie, konieczne jest przyjęcie, że łączący strony stosunek prawny nie przewiduje zastosowania mechanizmu indeksacji w kształcie określonym pierwotnym brzmieniem umowy. W treści umowy pozostaje więc sformułowanie o przeliczeniu świadczeń bez precyzyjnego wskazania podstawy, według której miałyby to nastąpić. W konsekwencji zatem nie jest możliwe ustalenie wysokości świadczenia powoda, tj. ustalenie wysokości kwoty, która podlega zwrotowi na rzecz Banku i która stanowi podstawę naliczenia odsetek należnych od powoda. Eliminacja postanowienia określającego główne świadczenia stron – podobnie jak postanowienia określającego niektóre z essentialia negotii – prowadzi zatem do braku konsensusu co do zawarcia umowy w ogóle.

W związku z powyższym, na skutek kontroli abuzywności, przedmiotową umowę uznać należy za nieważną. Po wyeliminowaniu spornych klauzul przeliczeniowych nie jest bowiem możliwe określenie świadczeń obu stron.

Ponadto, należy wskazać, że niezależnie od powyższej oceny, gdyby uznać, że po wyeliminowaniu klauzuli indeksacyjnej pozostaje wyłącznie świadczenie w złotych polskich z opcją spłaty w złotych polskich, to tak ukształtowane zobowiązanie Banku, z uwagi na określone w umowie oprocentowanie w stawce referencyjnej LIBOR, niedostosowane do zobowiązań wyrażonych złotych polskich (w stawce WIBOR), stanowiłoby o sprzeczności stosunku prawnego w zakresie ważnych postanowień umownych z gospodarczą naturą tej umowy. Na powyższe zwrócono już uwagę we wcześniejszej części uzasadnienia, przy ocenie warunków z art. 58 § 3 k.c., które to rozważania znajdują również odniesienie w tym miejscu.

Równocześnie, zdaniem Sądu za niezasadne uznać należało twierdzenia pozwanego, iż wobec eliminacji odwołania do tabeli kursów możliwym byłoby umieszczenie w to miejsce przepisów dyspozytywnych. Przypomnieć należy, że w świetle wiążącej wykładni dokonanej przez TSUE, uzupełnianie umowy przepisami dyspozytywnymi jest uzależnione od niemożności utrzymania umowy w mocy i zgody konsumenta na takie uzupełnienie. W niniejszej sprawie powód takowej zgody nie wyraził, domagając się w ramach roszczenia głównego zapłaty, przy przyjęciu, że cała przedmiotowa umowa jest nieważna. Jednocześnie powodowi znane są skutki takiego orzeczenia i godzi się on z konsekwencjami prawnymi związanymi z zastosowaniem sankcji nieważności Umowy kredytu.

Mając na uwadze to, że w orzecznictwie TSUE (zwłaszcza w sprawie D.) wykluczono w ogóle możliwość uzupełnianie umowy przepisem art. 56 k.c. odwołującym się do zasad współzycia społecznego i ustalonych zwyczajów, a w prawie polskim brak jakiegokolwiek innego nadającego się do zastosowania przepisu. W szczególności przepisem takim

nie może być art. 358 k.c. oraz art. 354 k.c. Nie można zresztą mówić o wykształceniu się w obrocie w ramach umów indeksowanych kursem waluty obcej, zwyczajowi polegającego na przeliczaniu zobowiązań z zastosowaniem kursu średniego CHF publikowanego przez NBP. Co więcej, wobec prezentowanego w toku postępowania stanowiska powoda, nie zachodziła także obawa, że ustalenie nieważności umowy doprowadzi do niekorzystnych i penalizujących skutków dla konsumenta. Podkreślić bowiem należy, że powód domagał się stwierdzenia nieważności umowy kredytu zawartej z pozwanym, w tym również ze względu na abuzywność jej postanowień. Powód został pouczony o ewentualnych skutkach stwierdzenia nieważności umowy i wskazał, że akceptuje je.

Należy również wskazać, że jak wynika z poczynionych wyżej rozważań, Bank (poprzednik prawny pozwanego) konstruując sporną umowę kredytu naruszył szereg przepisów skutkujących jej nieważnością. Za niezasadną uznać zatem należało argumentację pozwanego wskazującą, że powód sam wyraził zgodę na zastosowanie mechanizmu indeksacji, a teraz wobec podjęcia niekorzystnej decyzji przerzuca jej skutki na Bank. Obarczenie powoda odpowiedzialnością za podjętą decyzję w zakresie zobowiązania wynikającego z umowy kredytu indeksowanego byłoby tylko wówczas zasadne, gdyby Bank w sposób prawidłowy i pełny przedstawił mu informacje umożliwiające rozpoznanie skali ryzyka związanego z zawartą umową.

W okolicznościach niniejszej sprawy stwierdzenie nieważności umowy stanowiło przesłankę do uwzględnienia roszczenia głównego o zapłatę, na podstawie art. 410 § 1 i 2 k.c. oraz art. 405 k.c.

W art. 410 § 1 k.c. ustawodawca przesądził, iż samo spełnienie świadczenia nienależnego jest źródłem roszczenia zwrotnego, przysługującego zubożonemu. Przyjmuje się, że samo spełnienie świadczenia wypełnia przesłankę zubożenia po stronie powodowej, a uzyskanie tego świadczenia przez stronę pozwaną - przesłankę wzbogacenia, choćby Kredytobiorca był równoległe dłużnikiem Banku (zob. m.in. uzasadnienie wyroku SN z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, Lex nr 2771344 oraz uchwałę [3] SN z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, Lex nr 3120579).

Nie ulega wątpliwości, że wskazywany przez pozwanego przepis art. 411 pkt 1 k.c. nie ma w niniejszym przypadku zastosowania. Przepis ten stanowi, że nie można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej. Wiedzę należy tu rozumieć jako całkowitą świadomość tego, że świadczenie się nie należy i że spełniający mógłby bez ujemnych dla siebie konsekwencji prawnych odmówić jego spełnienia (vide wyrok. SN z 12 grudnia 1997 r., III CKN 236/97, OSNC z 1998 r. nr 6 poz.101). Na gruncie okoliczności faktycznych niniejszej sprawy nie można było uznać, że Kredytobiorca posiadał pozytywną i pewną wiedzę, że przesunięcia majątkowe na rzecz pozwanej, tytułem spłaty rat kredytowych jest nienależne. Kwestia niedozwolonego charakteru klauzul waloryzacyjnych, jak również ważności Umowy na zasadach ogólnych, była wszak i nadal jest przedmiotem sporu pomiędzy stronami, który wymagał rozstrzygnięcia sądu. W ocenie Sądu, w ramach niniejszego postępowania zachodzi przypadek, o którym mowa w zdaniu drugim in fine art. 411 pkt 1 k.c. Spełnienie przez Kredytobiorcę omawianych świadczeń nastąpiło w wykonaniu nieważnej czynności prawnej.

Nie ulega wątpliwości, że stroną pierwotnie wzbogaconą jest kredytobiorca, który został zwolniony z długu wynikającego z obowiązku zapłaty ceny lokalu mieszkalnego. Powód przez wiele lat spłacał należność przede wszystkim poprzez zapłatę rat kapitałowo-odsetkowych. W ocenie Sądu przyjęta w judykaturze (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20) teoria dwóch kondykcji w świetle powołanych wyżej przepisów jest podstawą do niestosowania przepisu art. 411 pkt 2 k.c. Nie ulega bowiem wątpliwości, że wskazana norma ma charakter wyjątkowy, a sytuacja faktyczna w niniejszej sprawie nie należy do ekstraordynaryjnych.

W okresie od dnia 18 sierpnia 2006 r. do dnia 18 maja 2012 r. powód dokonywał spłat z tytułu przedmiotowego kredytu w walucie polskiej i w tym okresie uiścił na rzecz banku łączną kwotę 190 499,42 zł. Następnie po zawarciu z bankiem porozumienia z dnia 14 czerwca 2012 r. powód spłacał przedmiotowy kredyt bezpośrednio w walucie CHF i w tym okresie uiścił na rzecz banku łączną kwotę 236 855,59 CHF (zaświadczenia – k. 85–90, 91-95 akt). Niemniej jednak powód, uwzględniając przedawnione przed datą wniesienia pozwu wpłaty, sformułował żądanie zapłaty na swoją rzecz od pozwanego kwot 90 750,00 zł i 236.855,59 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia

pozwu do dnia zapłaty. Wobec powyższego kwoty 90 750,00 zł i 236.855,59 CHF należało zasądzić zgodnie z żądaniem powoda, mając na uwadze treść art. 321 k.p.c. stanowiącym zakaz orzekania ponad granice żądania wskazanego w pozwie. Resumując, wobec stwierdzenia przez Sąd, że umowa kredytu zawarta przez strony jest nieważna, należało zasądzić na rzecz powoda od pozwanego zwrot ww. kwot uiszczonych przez powoda w związku z wykonywaniem przedmiotowej umowy. Pozwany zobowiązany jest zatem zwrócić powodowi ww. kwoty na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 i 2 k.c.

Za niezasadny Sąd uznał zarzut strony pozwanej co do przedawnienia roszczeń powoda. W świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 r. (III CZP 11/20) roszczenia o zwrot wpłaconych rat stają się wymagalne dopiero od momentu świadomego zakwestionowania umowy kredytowej. Tym samym upada założenie przedawnienia roszczeń strony powodowej.

W przypadku roszczenia majątkowego dochodzonego przez powoda brak jest podstaw do uznania, że bieg terminu wymagalności rozpoczyna się przed datą, w której dowiedział się on o niedozwolonym charakterze klauzul przeliczeniowych zastosowanych w umowie kredytowej. Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 marca 2001 r. (sygn. akt V CKN 769/00) w wypadku roszczeń o zwrot świadczenia nienależnego data wymagalności roszczenia co do zasady nie pokrywa się z terminem zapłaty: „Inaczej przedstawia się zagadnienie wymagalności w odniesieniu do zobowiązań bezterminowych, do których zaliczyć trzeba zobowiązanie do zwrotu nienależnego świadczenia. W tym przypadku nie jest możliwe do przyjęcia stanowisko utożsamiające terminy wymagalności i spełnienia świadczenia, gdyż art. 455 k.c., określający termin spełnienia świadczenia wyznacza go jako „niezwłoczny” po wezwaniu przez wierzyciela”.

Przepisy regulujące instytucję bezpodstawnego wzbogacenia, a więc i nienależnego świadczenia (art. 410 § 1 k.c.), nie określają terminu, w jakim nastąpić ma wykonanie obowiązku zwrotu nienależnego świadczenia. Nie można też wyznaczyć tego terminu, odwołując się do natury zobowiązania, z którego świadczenie wynika. W tym stanie rzeczy za uzasadniony uznać należy pogląd, że zobowiązanie do zwrotu nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1976 r., sygn. III CRN 289/76, nie publ. oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1991 r., sygn. III CZP 2/91, OSNCP 1991, Nr 7, poz. 93). Oznacza to, że termin spełnienia takiego świadczenia musi być wyznaczony zgodnie z art. 455 k.c., a więc niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez zubożonego.

Biorąc pod uwagę fakt dochodzenia przez powoda roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia Sąd za niezasadny uznał ukształtowany na umownej podstawie zarzut przedawnienia.

Odsetki ustawowe za opóźnienie od kwot 90 750,00 zł i 236.855,59 CHF Sąd zasądził od dnia 14 stycznia 2020 r. do dnia zapłaty. Sąd oddalił przy tym żądanie powoda, który domagał się zasądzenia odsetek od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. W ocenie Sądu spełnienie świadczenia niezwłocznie po wezwaniu do zapłaty, a więc w terminie 14 dni od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu, co nastąpiło w dniu 30 grudnia 2019 r. i spełniało wymóg niezwłoczności statuowany przepisem art. 455 k.c. Z tego też względu Sąd ocenił, że wymagalność roszczenia powoda nastąpiła z upływem 13 stycznia 2020 r. (odpis pozwu, w którym jednoznacznie sformułowano podstawy dochodzonego roszczenia, doręczono bowiem pozwanemu w dniu 30 grudnia 2019 r.), co uzasadniało orzeczenie o odsetkach na podstawie art. 481 § 1 k.c., jak w pkt I sentencji wyroku.

W pozostałym zakresie żądanie odsetkowe strony powodowej oddalono jak w pkt II sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 100 zd. 2 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, mając przy tym na uwadze fakt, że powód uległ tylko co do niewielkiej części swojego żądania, a mianowicie co do części żądania odsetkowego (pkt III sentencji wyroku). Na koszty procesu w niniejszym postępowaniu składały się: opłata sądowa od pozwu w kwocie 1.000 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 10.800 zł (§ 2 pkt 7 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r.).

Odsetki od zasądzonych kosztów procesu zostały zasądzone na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c.

W pkt IV sentencji wyroku Sąd nakazał pobrać od przegrywającego pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 3 026,30 zł tytułem nieuiszczonych wydatków na opinię biegłego sądowego. Kwota ta stanowi bowiem wysokość przyznanego biegłej sądowej K. J. (2) wynagrodzenia i zwrotu kosztów w związku ze sporządzeniem opinii w niniejszej sprawie, a tymczasowo wypłacona została biegłej ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie (postanowienie z dnia 08.12.2021 r. – k. 460).

Z tych wszystkich przyczyn orzeczono jak w sentencji wyroku.